

Šiame numery

Vienas klaikumos pavyzdys.
Latvių rašytoja Zenta Maurina
apie M. K. Čiurlionio kūrybą.
Žmonės nepakelia deformacijos.
Talentingus menininkus
Pietų Amerikon išlydint.
Tomo Kuršio eilėraščiai.
Kas, kur ir ką skaito?
Nauji leidiniai.
Kultūrinė kronika.
Moterų gyvenimas

ZENTA MAURINA

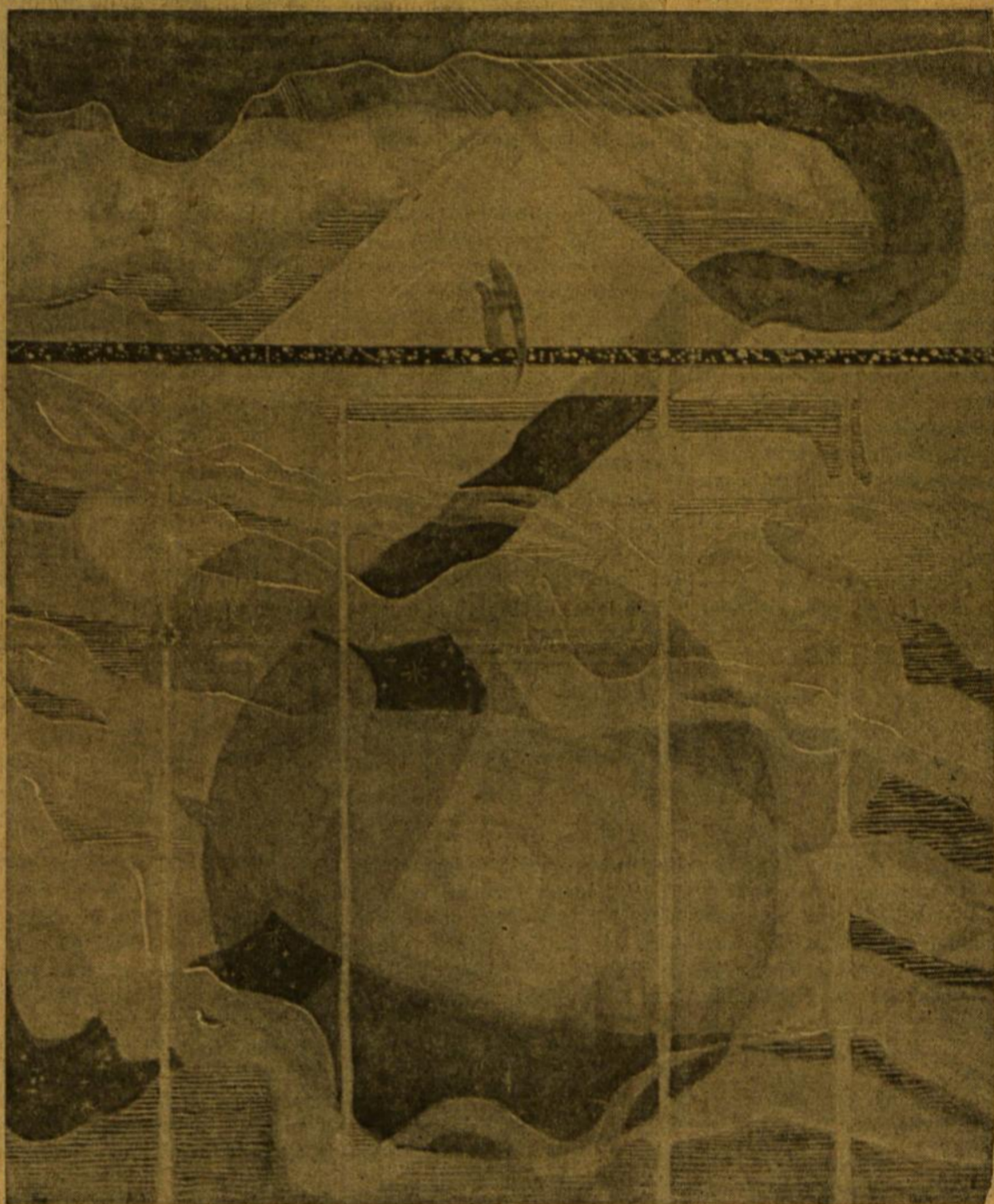
Zenta Maurina, latvių rašytoja ir eseistė, gimė 1897 m. gruodžio 15 d. Lejaskieme, gydytojo šeimoje. 1929 m. baigė Latvijos universiteto filologijos fakultetą ir toliau studijavo gilinimo Heidelberge. Po to buvo Latvijos mokytojų instituto mokytoja ir latvių liaudies universiteto dėstytoja. 1937 m. parašė disertaciją apie latvių rašytoją Pr. Bardą ir Latvijos universitete gavo filologijos daktaro laipsnį. 1944 m. persikėlė į Vokietiją, o nuo 1946 m. gyvena Švedijoje. Jos geriausi kūriniai yra essay, kuriuose ji savo ryškia asmenybės šviesa yra nušvietusi daug literatūros ir meno kūrėjų, tarp jų ir mūsų M. K. Čiurlionį.

Prieš antrą pasaulinį karą, Lietuvos ir Latvijos laisvės metais, rašytoja ne kartą buvo viešnagėjusi ir Kaune, susipažinusi su mūsų kultūros žmonėmis bei rašytojais, buvo ne kartą lankusi ir Čiurlionio galeriją. Anų dienų įspūdiškai bei mintys atsispindi ir šiame essay, kurį čia spausdiname. Essay palmtas iš Zenta Maurina dar prieš antrą pasaulinį karą išleisto essay rinkinio "Pilsētas un cilvēki" (Miestai ir žmonės).

Įdomu, kad anos knygos aplanką kaip tik puošia M. K. Čiurlionio "Zalčio sonata". Minėtini taipgi gausūs jos essay rinkiniai, sukaupti knygoje: Mastymai ir apsakymai. Gyvenimo liudytojai, Prometėjaus šviesoje, Širdies mozaika, Gyvenimo prasmės ieškant ir daug kitų. Čia rašytoja įsijautimo metu iškelia savo mėgiamus rašytojus. Yra parašiusi taipgi tris romanus: Gyvenimo traukiny, Trys broliai ir Prancūzė. Jos romanų personažai, atsirėmę į gyvenimo tikrovę, virsta simboliais, kad išskeltų mūsų susklostusio laiko priešingybes. Nežiūrint metų naštos, rašytoja ir šiuo metu skaito daug pasakaitų visuose Europos kultūros centruose. Yra taipgi parašiusi trijų dalių autobiografinį romaną Išdrįsti yra gražu.

KOSMOSO GARBINTOJAS

M. K. Čiurlionio gimimo 100 metų sukakčiai

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875-1911)

Zvaigždžių sonata. Andante

Kertinė paraštė

VIENAS KLAIKUMOS PAVYZDYS

Jaunas inžinierius atsisako restauruoti paminklą armijai, kuri okupavo jo kraštą. Savo laisvę valdžiai jis pareikalauja, kad būtų pastatytas paminklas masinio teroro aukoms; kad jo tauta būtų leista laisvai apsispręsti, kaip ji nori gyventi. Valdžia atsako jį jo laisvę, apgaulingai įviliodama jį į psichoneurologinę ligoninę. Jam suleidžiama didelė insulino dozė, iššaukiančios šoką, o po sąmonės netekimo vėl gliukozės injekcijos. Jis ima blaškytis — jį prižiūri prie lovos. Jis šaukia, klykia... O už ligoninės sienų, ten, kur jo klyksmas neprasiveržia, — orkestrai, paradai, plakatai. Ten laikraščiai puošiasi didžiulėmis antraštelėmis apie trisdešimtąją metinę pergalę sukaktį — pergalės prieš fašizmą ir jo nežmoniskumą...

Ar tai ištrauka iš Stanislovo Lemo ar Rejajus Bredburio romano? Scenarijus fantastiniam filmui? Gal Donatas Banionis jame vaidins vyriausią vaidmenį? Ne, pasak "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" dvyliktojo numerio, tai tikras įvykis. Mindaugas Tamonis visa tai pergyveno; už savo pasisakymą jis tebemoka savo kūnui ir dvasiai.

Tamonis — neeilinis asmuo. Jis ir mokslininkas — chemikas, ir poetas. Tomo Kuršio slapyvardžiu pasirašyti jo eilėraščiai spausdinti "Literatūroje ir mene", "Poezijos pavasaryje" ir emigracijos žurnale "Metmenyse". Tos negausios poemos primena tyras ašaras, kuriuose atsispindi trapus, subtilus, kartais mįslingas jausmų ir užuominų pasaulis, piešiamas itin švelniu teptuku, šviesos ir šešėlių įvairumais. Tasai pasaulis tebėra pilnutinis. Tačiau autorius — toji vienatinė smegenų ir nervų, jausmų ir prisiminimų vaizduotės ir dvasios darba ir visuma — šiandien grubiai sudarkytas psichiatrinėje ligoninėje ar už jos sienų.

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" rašo, kad Vilniaus psichiatrinėje ligoninėje yra ir daugiau panašių tariamų "ligonių", kurių smegenis stengiamasi išplauti. Gal tuo būdu pareigūnai stengiasi apsidrausti nuo esamų ir būsimųjų protestuotojų. Gal jie tikisi, kad išleistas iš ligoninės Mindaugas Tamonis niekad nebeišdrįs pakelti savo balso, nes vien mintis apie pasipriešinimą jam iššauks pavlovinį refleksą, primins jo krankynę, ir užčiaups jam burną. Garantuota pozityvi savikritika.

Atrodo, kad Tamonio sužalojimu norėta ir daugiau pasakyti. Kai kas čia įskaitys tokį perspėjimą visiems rašytojams, menininkams ir galvojantiems lietuviams aplamai! Poeto nervų sistema ir vaizduotė nepriklauso jam, jo tautai, ar žmonijai, bet tiems, kurių rankose policija, kariuomenė ir psichiatrinės ligoninės. Tų, kurie išdrįs peržengti ypatingą ribą, laukia Tamonio likimas. Ši taisyklė galioja visiems be jokios išimties, įskaitant Reimerį ir Sluckį, Miezėlaitį ir Avyžių.

"Ar aš dar aš ar tyluma?" — klausia Tamonis vienoje savo pranašiškoje poemoje. Kur jis dabar? Ar jis kada nors besugebės dirbti ir kurti, ar paliks suluošintas visam gyvenimui? Ką pergyvena jo jauna žmona ir du vaikučiai? Kas praskleis tą tylos uždarą, už kurios žmonės išardomi kaip netinkamos mašinos? Ar Lietuvos rašytojų sąjunga užstos Tamoni ir pareikalauja jam laisvės ir ramybės?

Užsienyje, "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" dėka, Tamonio vardas jau žinomas. Jis jau nebėra ligoninės sąrašane pieštuku įrašytas skaitmuo, kurį galima pakeisti ar ištrinti tamsoje, nei šuniui nesulojus. Jo kančios aprašymas jau keliauja į Jungtinių Tautų organizaciją, žmogaus teisių, rašytojų

Kai, įvažiuojant į Kauną, mane knygyne languose sveikino Rainio rinkiniai raštai nuostabiai skambiamu vertime ir meno galerijoje Tilbergo pieštas Rainio portretas, tėviškės šviesa ljo į širdį. Rusų kalba dabar yra toji, kuria, senesnės ir vidurinėsios kartos latviai ir lietuviai gali susikalbėti, nes latvis, kuris nėra mokėjęs lietuvių kalbos, supranta tik vieną kitą žodį, bet pačios minties negali pagauti.

Į Kauną atvykau iš Paryžiaus sausio pabaigoje, kai Paryžiaus bulvaruose ilgstiebs didžiųjų žibuoklių puokštės jau buvo matyti visuose gatvių kampuose, o švelnus vėjumas ūkanotoje padangėje skelbė ateinantį pavasarį. Bet Kaune dar krito didelės sniegulės, ir termometras rodė — 18 R. Sėdėjau mažame šilume kambaryje ir klausiausi seniai nęgdėtosioms sniego dainoms, kurios čia nenutraukia elektrinių tramvajų triukšmas. "Tylu kaip Venecijoje", pasakė mano kėlionės draugas. Man patiko šis posakis, nors aš su juo nesutikau. Venecijoje viešpatuoja tylą, kuri prislėgia mirštantį, tylą, kur praeitis stipresnė už dabartį, bet Kaune snaudžia daigo tylos, čia viskas liudija ateities sklaidimams. Venecijos butyje yra perteklius ir rafinuotumas, bet Kaune yra šių abiejų sąvokų priešingybė.

Kaunas, senas tvirtovinis miestas, kur anais rusų laikais nebuvo leidžiama statyti aukštesnių kaip dviejų aukštų namų, dabar laisvės ir mokslininkų draugijas.

O iš nežinios į mus nenustoja aidėjęs Tamonio klyksmas ir švelnus jo poezijos balsas. (Žiūr. 3 psl.)

vėję gali didžiutis moderniais, skoningais ir gausiais naujais pastais, kurie tokie priešingai senosios mados, būdingoms mažiems miesteliams žemoms trobelėms.

Niekur taip aiškiai nematome, kaip praeitis nyksta ir trūnija, o viršum jos pakyla nugalėtoja dabartis. Miestas pasislėpęs giliam slėny. Iš mažųjų kalnelių prasiveria gražus vaizdas į Nemuną ir jo tiltus. Per šį miestą rėsi tiek daug svetimų ir piktyčių jėgų: ten Vytauto bažnyčia, seniausias Kauno pastatas (1400), kurioje visagalys Napoleonas įsakė įrengti arklius, bet kai atėjo karščioji atsitraukimo diena, įsakė ją sudeginti, ir taip iš senovės laikų yra išlikęs tik ypatingasis bokštas ir dalis altoriaus. Ten netoli yra ir namas, kur Napoleonas gyvenęs, o priemiesty kalnelis, iš kurio jis stebėjęs savo armijos kėlimą per Nemuną. Karo muziejaus bokšto varpai kiekvieną vakarą ir rytą gieda amžiną prisiminimą žuvusiems, tiems, kurių ranka ir gyvybė išgelbėjo tautą iš svetimų jungo ir žlugimo.

Kai kurios gatvės asfaltuotos, bet daugelis jų dar negrįstos, ir čia dar keistai jaučiame visai arti praeitį ir ateitį. Klaidžiojant tyllomis, giliai apsnigtomis gatvėmis, stebint policininkus ir senoviškuosius vežikus

su storais avies kailių kailiniais, su šalusius, ūkiškais drabužiais apsilaukusius moksleivius. Gerą prisiminimą, būdingoms mažiems miesteliams žemoms trobelėms.

Vienoje arbatėlėje buvau kartu su filosofijos profesoriais, jaunais ir senais poetais bei rašytojais, dailininkais. Mane nustebino jų nuolankumas ir drovumas, jų šiltas atsiliepinimas ir jautrumas visiems kultūros klausimams. Kaip visuomet, kai susirenka įvairių tautybių atstovai, pasikalbėjimų tema buvo apie atskirų tautų ypatybes. Bet lietuviai tarsi drovėsi kalbėti apie savo ypatybes, atrodė, kad šios ypatybės dar nėra nė suvoktos. Tada, taip pat ir kitais vakarais, turėjau progos arčiau susipažinti su lietuvišiais inteligentais, vadovaujant rašytojui ir profesorui Sruogai, kurio nuostabią lietuvių kalbą skamba kaip muziką. Jo aukštųjų kalnų ilgesys, jo sudėtingasis individualizmas, jo begalinis santūrumas, jo vidurinė ramybė mane kvietė kvietė turistui, bet ir dėkingu svečiu. Prisimenant Kauną, mano ausyse skamba jo melodingieji posmai:

O sopulingoji,
O maloningoji,
O gailėtingoji
Motina Viešpaties,
Melskis už mus.

Dažnai mes patys tiesiog garbinam latvių paprastumą. Bet, lyginant su lietuviais, latvių vis dėlto negalima vadinti paprastais. Žinoma, negalima paneigti, kad mes kultūros atžilgiu esame toliau nužengę už juos, tai ypač jaučiam, lyginant mūsų knygų pasaulį su mūsų brolių tautos knygų arduodais. Ir tai suprantama, kai prisimename, kad pas mus baudžiava panaikinta 1819 m. Mums šešiasdešimtais metais prasidėjo tautinis atgimimas, o 1863 m. įvyko paskutinis didysis Lenkijos ir Lietuvos sukilimas prieš Rusiją, pareikalavęs daug kraujo aukų, užgnaužtas laukinišku žiaurumu. Tada prasidėjo tamsiausias Lietuvos dienas, uždrausta net spausdinti knygas lietuvių kalba lotynų raidėmis. Maldaknygės buvo spausdinamos Vokietijoje. Kai kurie žymūs lietuviai užsieniuose, ypač Amerikoje, pabėgę iš rusų priespaudos, spausdino knygas, kalendorius, laikraščius ir slaptai juos gabeno į tėvynę. Šiuos knygnešius rusų policija nepaprastai persekiavo, sodino į kalėjimus, net trėmė į Sibirą. Ir tai buvo tais laikais, kai

pas mus jau buvo Pumpuras, Auškelis ir broliai Kaudzites. Tokiejoje dvasinėje tamsoje Rusija išlaikė Lietuvą iki 1904 m., kai lietuvių tautai buvo gražintas brangiausias turtas, žmogiškojo gyvenimo duona ir druska — rašto laisvė. Lietuvos tautinio atgimimo metas prasideda tik 1904 m., kai galėjo pasirodyti knygos ir laikraščiai, spausdinti lietuvių kalba lotynų raidėmis.

Iš istorijos žinome, kad lietuviai turėjo galingus kunigaikščius, kurie šimtmečius po šimtmečių vadė Lietuvos didžiąją valstybę. Šios valstybės kūrėjas buvo Gediminas (1316-1341), visą gyvenimą likęs ištikimas senovės lietuvių religijai ir Lietuvos ribas nukėlęs iki Kijevo. Bet keistu būdu lietuvių gyvenime ir mene pasipūtusio, savimi pasitikinčio kario įtakos negalio įžvelgti. Žiūrint į lietuvių veidus, paveiklus, bažnyčias, gyvenimą ir knygas, klausant jų kalbos ir dainų, mane nustebino jų nuolankumas ir ta tylioji tolerancija. Nesu sutikusi nei vieno lietuvių, kuris girtųsi, ir įsitikinau, kad besigiriantis lietuvis yra prieštaravimas savy (contradictio in aducto). Dauguma lietuvių, paklaustų, kurią ypatybę jie laiko sau būdingiausią, man atsakė sunkiai išverčiamu žodžiu: drovumas. Latviškusis žodis "pazemība" (nuolankumas) neišreiškia šio žodžio prasmės. Artimesnis būtų rusų žodis "skromnosk", prancūzų "modestie". Lietuviai man paaiškino, kad šis žodis reiškia santūrumą, susietą su drovumu. Gal būt, kiekviena tauta turi kelis būdingus, neišverčiamus žodžius, kurie aiškiausiai išreiškia šios tautos stailę. Ir kaip prancūzų tautai būdingas žodis serenitetas, taip lietuviams — drovumas. Bet, taip tvirtindama, jaučiu, kad tokie apibūdinimai labai reliatyvūs, ir neturime daugiaspalvę tautos psichę per daug susiaurinti, suvedant jos sudėtį į vieną ar antrą ypatybę.

Bet pergyvenimas, kurį lietuvių tauta iki šiol yra išreiškusi objektyviomis lytimis, yra lyrinis idealizmas, susietas su panteizmu ir dideliu etinių vertybių branginimu. Patys lietuviai pasakoja, kad lenkų nuo lietuvių labiausiai galima atskirti, stebint, kaip abiejų šių tautų atstovai išleidžia mažus savo sinus į mokyklą. Lenkas mėgsta tvirtai įsakyti: "Būk mandagus", ir čia reiškiama lenkų šlektos rūpestis savo išoriniu pasirodymu. Lietuvis savo sūniui įsako: "Būk geras!" — čia jaučiame ir mums latviams taip gilingą rūpestį savo širdies tyrumu.

Kai lankiau Romėn Rolland, jis man pasakojosi, jog nori nuvažiuoti į Lietuvą, kad susipažintų su Čiurlioniu ir parašytų apie jį knygą. Deja, karas šį sumanymą suardė. Bet jei R. Rolland būtų parašęs savo knygą, tai Čiurlionis, kuriam muzika buvo visatos metafiziskasis substratas ir kuris savo paveikluose vaizdavo begalybės stebuklą, kaip abstraktinio meno pradininkas (paprastai pirmuoju šios srovės dailininku minimas Kandinskis ir ypač jo 1911 m. darbai, bet šiandien jau žinome, kad Kandinskis juos kūrė Čiurlionio įtakoje) būtų žinomas visame pasauly. O šiandien jo giliai tragiškąją, Van Goghui artimąją asmenybę, jo mistinį kosmosą, be specialistų, pažįsta tik nedaugelis paslėptojo grožio ieškotojų.

Ir po Oficijos ir Louvro Čiurlionio paveikslai nenublunka. Jam skirtoji baltoji šventovė Kaune, kaip stebuklas, iškyla pilkoje aplinkumoje.

(Nukelta iš 3 psl.)

POKALBIO SU SIMU KUDIRKA PAŽODINIS IRAŠAS (2)

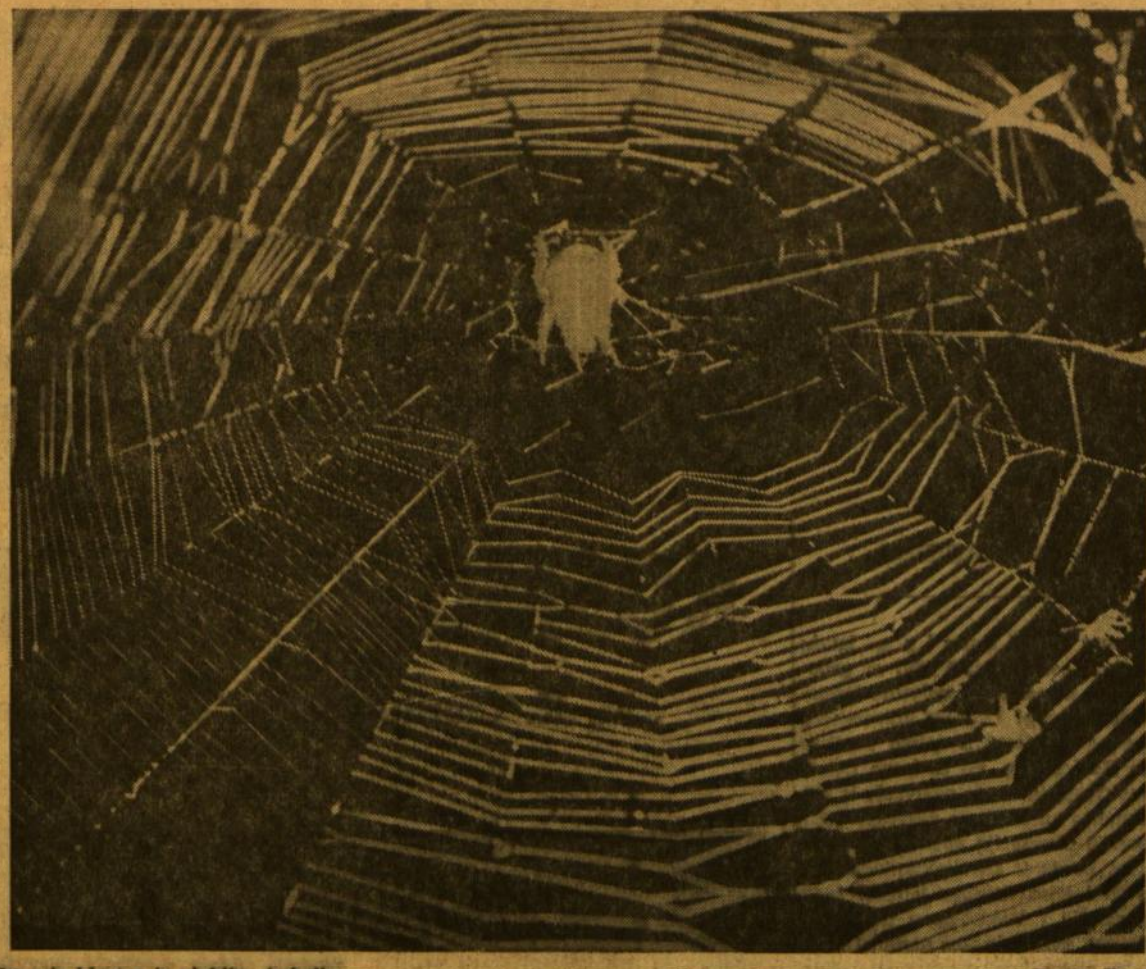
Korespondentas: Pačiam teko progos susitikti rusų pačioj Lietuvoj? Greičiausiai nemažai, nes ant laivo, be abejo, jų buvo.

Kudirka: Taip. Ant laivo tai, be abejo, kad daugiausia! Maždaug 80%.

Kor.: Kokia tų Lietuvoj gyvenančių rusų nuomonė ir elgsena? Žinoma, čia irgi galima kalbėti apie individus. Individuali savbūtis. Bet, reikiama, jei darytumėt apibendrinimą, kaip jie žiūri į lietuvių tautą?

K.: Nu matot... Dėl ko jie atvažiavo į Lietuvą? Visai dėl paprastos priežasties. Ta priežastis buvo Lietuvos atitūrimas nuo Rusijos 18-taisiais metais. Atgavimas nepriklausomybės Lietuvą pakėlė iš nuskuriosios krašto. Tam krašte buvo laisvė. Tam krašte buvo savas tautiškas gyvenimas. Ir jau nekaltant apie laisvę, Lietuva klesėjo. Mes turėjome pavalgyti iki soties. Mes turėjome ir apsi- rengti, nors ne šilkais. Ir kuomet 40-tais, 41-aisiais metais atėjo raudonarmiečiai, jie pamatė, kad skirtumas tarp tos didžiosios Tarybų Sąjungos ir tos mažosios Lietuvos, arba Pabaltijo, yra toks, kad jie mus pavadinu "Mažąja Amerika". Mes Mažąja Amerika esame išlikę ir dabar. Ir dabar pas mus yra geriausi keliai, ir dabar pas mus geriausiai yra elektrifikuotas kaimas, ir dabar pas mus žmonės nešioja gražiau, ir žmonės ne tiek nusigėrę — nors reikiama taip pat pabrėžti, kad Lietuvoj girtuokliuojama nepaprastai. Bet tai iš nušyvylio. Nepakelia žmonės deformacijos. Ir imamas tuomet stiklėlis sielvartui paskandinti. Tai matote, tie rusėliai, kurių mes turime apie 400,000, o gal net ir daugiau. Kas pasakys tiksliai... Aš buvau radiistas, matot. Pas mane ateidavo daugelis. Vieną kartą, antrą kartą pasikalbi, ir pamatydavo, kad nuosirdžiai su juo šneki, tai jis atsiskleidžia po truputį, ir taip pradėdi daryti diagnozę. Kaip tai yra? Dėl ko žmonai jis atvažiavo? Pasirodo, kad iš Gudijos, kaip dabar sakoma, iš Baltarusijos, kurioje ilgį šiai dienai kolūkiečiai, vadinamieji šių dienų baudžiaininkai, neturi pasų. Visokiomis galimybėmis stengiamasi ištrūkti iš tų kolūkių. Ar į lavinimosi įstaigas kokių amatų išmokyti, ar šį ar tą, ir tokiu būdu pasiseka išvažiuoti iš kaimo. Ir kolūkių pirmininkas yra priverstas išduoti pasą. O išgavus pasą, jau stengiamasi su tuo pasu gėlbėtis, ir su daugeliu tokių žmonių aš laisvė esu kalbėjęs. Nu, ir kalba, kaip ten vykto gyvenimas, Pasirodo, gyvenimas — Djeve neduok! Duonos pakanka. Bet visa ko kito nėra. Visa kas kita — rūdys, rūdys, socialinis rūdijimas ir žūgimas, žūgimas kaippo tokio. Reiškia — deformuojasi, deformuojasi, deformuojasi... Bažnyčios persekiojamos, tos sektos, kurios išpažįsta Dievą ar vie-nokiu ar kitokiu būdu, yra už-

draustos. Jeigu jas iššifruoja, tiem žmonėm gresia pavojus. Aš su tokiais žmonėmis taip pat sėdėjau kalėjime Vladimire ir koncentracijos stovyklose. Jie mūteisti po 25 metus vien už tai, kad jie yra sektantai, O kad jie tiki į Dievą, kad jie skelbia "ne-užmušk!", kad jie skelbia "ne-vok!", kad jie skelbia "nekalbėk netiesos!", kad jie skelbia "nepaleistuvauk!" — viso to bolševikinei moralei nereikalinga! Ir už tai — 25 metų! Būkit malonūs! Tai dabartės, sako: "Ot, išsigelbėjome". Tai ir klausiu: "O kaip jūs jaučiatės dabartės pas mus Lietuvoje?" Jie atsako: "Pas jus yra Amerika!" Taip ir sako: "Amerika". Sako: "Pas jus žmonės yra kultūringi". Aš nežinau, ką jie čia turėdavo omenyje, tie mano pašnekovai, užsimindami kultūrą. Ar mūsų elgesys, ar mūsų aprėdas, ar mūsų namai — neturiu supratimo. Gal ir viena, ir kita, ir trečia. Aplamai pažėmus. Be abejo! Aš pats esu viso to liudininkas. Mačiau, grįždamas iš Vladimiro kalėjimo. Jau važiuoju kaip laisvas žmogus; atseit, kabutėse "laisvas". Nu, bet jau neturėjau sargybinių ir per langus galėjau dairytis kiek noriu. Ir ką aš mačiau? Pagelžkelėmis matėsi krūmokšniai, matėsi apšūturę kažkokie medelyneliai, retkarčiais vienas kitas apdirbtos žemės sklypelis, retkarčiais viena kita karvutė... Nu ir aš stebėjau — kurgi, galų gale, tas juodžemio rajonas, kuris maitina visą Tarybų Rusiją!.. Nu, jo man taip ir nepavyko pamatyti, iki mes nepriartėjome jau čia už Vitebsko, jau link Latvijos. Ir kai pervaziavome sieną, jau atsidūrėme Latvijoje, tuomet kažkas žmoniško atsivėrė peizaže prieš ma-

Gyvasis klastos ir pinklių simbolis

Nuotr. K. A.

dėl to mano pašnekovai atsakė: "Pas jus — Amerika!" "Pas jus viežliavost". Tai yra, mandagumas. Be abejo. Pas mus nėra tiek keiksmų, nors mes irgi jau gerokai apsikrėtė.

Kor.: Na, tai ir įdomu. Ir dailinai suvimele pakutena. Bet ar susidarei nuomonę: ar jis jaučiasi saugus šiame krašte?

K.: Taip. Palaukit. Buvo anie 63-tieji metai. Atsimenate įvykius. Atsimenate ir Jan Palach. Tai jie mūsų "išvadotojai", pasi-juto labai neįaukiai, ir dauge-

apie tai koncentracinėse stovyklose... Jūs negalvokit, kad mes vien tik tai supuvusius kėpūstus ten valgėm. Mes taip pat protavome, mes taip pat galvojome, ginčijomės, ir gana karštai susibardavome...

Kor.: Ar daugiausia tarp savęs lietuviai, ar bendrai?

. K.: Ir tarp savęs lietuviai, ir su kitais. Studijavome savo ratelyje. Savo ratelyje, kas nereikalinga girdėti kitiems. Paskui iš to ratelio kai ką, kas galima pasakyti, mes pasakome, susi-

aple tai koncentracinėse stovyklose... Jūs negalvokit, kad mes vien tik tai supuvusius kėpūstus ten valgėm. Mes taip pat protavome, mes taip pat galvojome, ginčijomės, ir gana karštai susibardavome...

Kor.: Na, tai ir įdomu. Ir dailinai suvimele pakutena. Bet ar susidarei nuomonę: ar jis jaučiasi saugus šiame krašte?

. K.: Ir tarp savęs lietuviai, ir su kitais. Studijavome savo ratelyje. Savo ratelyje, kas nereikalinga girdėti kitiems. Paskui iš to ratelio kai ką, kas galima pasakyti, mes pasakome, susi-

"Gospodin!" Ir ten nėra "tovarishė". "Tovarishė", arba "iešk kok prekės" jau ten nėra! Todėl, kad "draugas" rusiškai "tovarishė". O jeigu tą žodį padalin-sim, išeina "tovar ishė", t. y. "iešk kok prekės". "Iešk kok prekės" — tarp mūsų nėra. Reiškia, ten kreipiamės ar "ponas" ar "tamsta".

Kor.: Lietuvių tarpe "ponas"?

K.: Taip. Lietuvių tarpe "ponas" arba "tamsta", nu, arba tiesiog "Jonas". Tai dabar gospodinas Feodorovas sako taip: "Žinot ką? Mes apie tai esame mąstę, ir mes esame pramatę savo konstitucijoje...". Atseit, jie irgi turi savo konstituciją, turi savo reformų punktus, projektus, ir pagal juos jie rekonstruotų visą sistemą, kuri dabar yra. Reiškia, jįsi žiūri į Pabaltijį, ir į Ukrainą, ir į visas respublikas kaip į savo respublikas. Kaip į savo pašalius. Taip pat kaip ir dabar. Ir sako, kad būtų didelė klaida, jeigu susiskaldytume. Nu, aš jam oimau aiškinti... Sakau: "Žinot ką? Dėl jūs, gal būtų ir kitaip. Kadangi jūs tą bliūdūkų kopūstų riebių, kurį dabar turi komunistai, paimtumėte iš jų, juos pasodintumėte taip pat į lagerius... O kuo gi mums pasikeistų jūsų diktatūra?.. Mums — pabaltiečiams, žydams, estams, suomiams, Ukrainai, kitoms respublikoms. Jūs tapsite valdovai. Sveikintu jus. Bet ką jūs mums duosit? Ar ne tuos pačius rečečius? Mums rečečių nerėikia!" Aš jam taip atsakiau. Nu, jįsi pamatė mano reagavimą, kad aš čia karštai... Jįsi tuomet: "Tai žinot, gal būt, ne taip aiškus dalykas... Nu, matot..." ir t. t. Ir dabar mes prieiname iki to, kad vis tik savuose namuose pasistatyti savo klumpes patogiai yra, kai esi juose šeimninkas, o ne kai esi įnamis. Ir be įnamio, ir be vienokio ar kitokio, kad ir geriausio prievaždo. Reiškia, jįsi irgi sutiko, kad geriausia savo name turėti šeimninko kontrolę, ir savo klumpes geriau statyti ten, kur randi reikala. Tai aš jam irgi pasakiau: Sakau: "Ar nebūtų jums geriau savuose namuose, jūsų Rusijoje gyventi rusiškai ir nenorėti mokyti mus, lietuvius, gyventi rusiškai?" Jįsi, žinot ką... Jįsi sako: "Gerai. Bet, kad jūs..." Paprasta sena daina: "Jūs neturit geležies!" "Taip", sakau. "Mes neturim geležies, bet pas mus auga kiaulės. Mes mokame auginti kiaules. Mes mokame arti. Pas mus yra žemės. Toje žemėje auga kviečiai. Mes už tuos kviečius, Dievui dėkui, ne-

Žmonės nepakelia deformacijos

no akis. Jau pievelės nušienautos, jau karvutės... Jau tų karvutėžių daūniau, jau namukai panašesni į žmoniškus namukus, jau ir tvorelės vienur kitur, jau žmonės be šimtasūlių. Įvažiuoju į Lietuvą — vaizdas keičiasi dar į gražesnes spalvas.

Kor.: Idant konkrečiau įsi-važiuotume, kur tas Vladimiras yra?

K.: Vladimiras yra maždaug 180 km į rytus nuo Maskvos. Nu, 180 km Rusijos maštabais tai tenis yra ranka paduoti.

Kor.: Tai galima sakyti, kad, jei brauktum liniją nuo Maskvos į Lietuvos pusę, tai maždaug tokiu ruožtu važiuot.

K.: Taip. Aš norėjau kuo greičiausiai išvažiuoti iš Maskvos, kadangi labai neįaukiai jaučiausi. Žinojau daug atsitikimų iš tų senų kalinių, kurie jau atkėntė 25, 27, 29 metus. Kalinius paleisdavo, bet jie vis išskridavo iš traukinio, kažkur ten vis nupuldavo ant jų galvos plyta, pervaziudavo mašinėlė... Nu, ir aš labai nenorėjau, kad taip atsitiktų su manim. Norėjau todėl ir aš kuo greičiausiai iš tos Maskvos išvažiuoti! Ir pasitaikė pirmas traukinys, einąs Lietuvon maždaug po pusvalandžio. Kaip tik į Klaipėdą. Tai dabartės grįžtame į Lietuvą, ir Lietuva jau visiškai kas kita! Aš turiu akis ir matau — gal būt, savotiškai matau, gal būt, kaip lietuvis matau, gal būt, tai sentimentas yra. Bet atvažiuoja ir tas rusas. Ir jis atvažiuoja taip pat, su tokiomis panašiai akimis kaip ir aš, nors tikrai be tų sentimentų. Bet jį regėjimas verčia manyti, kad jis pateko į Ameriką. Atvažiuoju į pavergtą Lietuvą. Aiškus dalykas! Ir

lis jau buvo susidėję lagaminus. Todėl, kad jie atsimena tai, kas buvo Lietuvoj 41-aisiais metais. Jie puikiai atsimena tai! Ir jie atsimena labai puikiai, kas buvo 44-tų pabaigoje, net lig 53-čių metų. Jie jaučiasi neįaukiai. Matote, iš tų rusų yra irgi įvairių. Jie yra kelių atspalvių. Vieni, kurie į mus žiūri kaip į didžiausius priešus-fašistus. Kiti į mus žiūri, kaip, nu... Kažkoks, kuris nenorįs, nemylįs rusų, bet jau jis ne toks fašistas, ne toks nefašistas... Toks nesavas, geriau, gražiau gyvenąs. Būtų gerai, kad jis pakiltų namus, ir aš galėčiau užimti tą vietą. Treti yra žmonės gana geri, supranta mūsų padė-tį, supranta, kad mums yra skaudu, ir taip pat supranta, kad ir jiems skaudu. Yra toks sluoksnis, yra tokių žmonių. Su jais išsišneki, išsišneki — žinoma, ne būryje, bet išsišneki akis į akį, ir jie supranta. Sako: "Matote, mes buvome apgauti, mes apgavo..." Ir jie, žinot, ką sako? Jie kaltina Vakarui! Jų irgi artimieji taip pat užmerkė akis tolimam Sibire. Yra gana daug tokių žmonių. Ir tie žmonės, jausdami savo skausmą, sugėba atjausti ir mūsų skausmą.

Kor.: O kuo Vakarai dėti dabar?

K.: Vakarai... "Vakarai", sako, "turėjo atominę bombą. Vakarai turėjo kortas savo rankose, Vakarai turėjo aiškias žinias, kas tai yra Stalinas, kas tai 36-tieji, 37-ji metai, kas tai apgavimas vienam, antram, trečiam fronte, ir jeigu Vakarai pasielgė taip akiai, tai arba jie buvo sukommunistę, arba jie buvo tiek kvaili, kad..." Nu, nenoriu aš jums sakyti — tai irgi rūšiskas žodis... Teko kalbėtis

ėjus prie platesnio stalo, už kurio sėdi ir armėnas, ir tas pats ruselis, ir kiti. Nu ir vienas toks tikslas yra dirbti visiems iš bendro ir sulaužyti tuos pašalo ledus, kuriais dabar yra sukaustyta visa imperija. O kuomet bus ledonešis, ar tas ledonešis neprims 17-tuosius, 18-tuosius metus? Ir ar vėlėk mes negalėsime to ledonešio išdavo-fašistus. Kiti į mus žiūri, kaip, nu... Kažkoks, kuris nenorįs, nemylįs rusų, bet jau jis ne toks fašistas, ne toks nefašistas... Toks nesavas, geriau, gražiau gyvenąs. Būtų gerai, kad jis pakiltų namus, ir aš galėčiau užimti tą vietą. Treti yra žmonės gana geri, supranta mūsų padė-tį, supranta, kad mums yra skaudu, ir taip pat supranta, kad ir jiems skaudu. Yra toks sluoksnis, yra tokių žmonių. Su jais išsišneki, išsišneki — žinoma, ne būryje, bet išsišneki akis į akį, ir jie supranta. Sako: "Matote, mes buvome apgauti, mes apgavo..." Ir jie, žinot, ką sako? Jie kaltina Vakarui! Jų irgi artimieji taip pat užmerkė akis tolimam Sibire. Yra gana daug tokių žmonių. Ir tie žmonės, jausdami savo skausmą, sugėba atjausti ir mūsų skausmą.

Kor.: O kuo Vakarai dėti dabar?

K.: Vakarai... "Vakarai", sako, "turėjo atominę bombą. Vakarai turėjo kortas savo rankose, Vakarai turėjo aiškias žinias, kas tai yra Stalinas, kas tai 36-tieji, 37-ji metai, kas tai apgavimas vienam, antram, trečiam fronte, ir jeigu Vakarai pasielgė taip akiai, tai arba jie buvo sukommunistę, arba jie buvo tiek kvaili, kad..." Nu, nenoriu aš jums sakyti — tai irgi rūšiskas žodis... Teko kalbėtis

Kor.: Ar taip ir sakote — "ponas"?

K.: Taip. Ten "gospodin".

priklausomybės laikais nusi-pirkome ir blakstony iš Anglijos, ir piannamų mašinų iš Svedijos, ir tų pačių piannamų mašinų pas jus, iš bolševikinės Rusijos! Ar mes mirėme badu? Ir kuomet raudonoji armija mus užsmagė, ar jįnai nerado pas mus Amerikos? Tai ar nebūtų geriau, kad jūs tų savo rusišką gyvenimą paverstumėtė rusiškąja Amerika? Savo namuose, be mūsų kaippo tokių įnamių, arba vergų pagalbos! Mes norime dirbti pas save, bet ne pas jus Urale arba Sibire! Mums nusibodo visa tai, supraskit, galų gale!"

Kor.: Tai, atrodo, nelengva

jiems suprasti. Bet, atrodo, jie patys nuo to savo charakterio nemažiau kenčia.

K.: Palaukit, aš jums pateiksiu kelias ištraukas, kurias iš-verčiau iš tokio Caadajevo lai-ko. Kai kurias detales. Tai štai viena iš jų:

"Kas tai yra rusiškasis gyvenimas? Kas tai yra totoriškoji dvasia? Totoriškoji dvasia tai yra tiesioginės neapdengtos prievartos dvasia. Dvasia, kurią rusų carai paveldėjo iš totorių chanų. Ta baisi dvasia, kuria persunktas visas prakeliktas rusiškasis gyvenimas admi-nistracijoje..."

(Nukelta į 4 psl.)

DR. ANNA BALIUNAS 2858 West 63rd Street AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS AKUŠERIS IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446 8607 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-6560

DR. VL. BLAŽYS PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS 2801 West 63rd Street Kampas 63-oji ir California Val: pirmad., antrad., ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro. 6:30-7:30 val. vakaro. Pagal susitarimą. Ofiso tel. 478-4042 Resid. tel. Walbrook 5-5048

DR. PETER T. BRAZIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2434 West 71st Street Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitaria.

DR. EDMUND E. CIARA OPTOMETRISTAS 2700 West 51st Street TEL. GR 6-2400 Val: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS GYDYTOJA IR CHIRURGAS Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos CRAWFORD MEDICAL BUILDING 6449 So. Pulaski Road Valandos pagal susitarimą

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUŠERIS IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA. 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670 Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė Akų Ligos 3907 West 108rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKSEVIČIUS JOKSA VAIKŲ LIGOS 2656 West 63rd Street Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. v. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3844 West 63rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS 489-4441 — LO 1-4695 jei neatsiliepia 581-1079 ODOB LIGŲ — CHIRURGIJA Ofiso tel. 2908 W. NORTH AVENUE 5214 N. Western Avenue Valandos pagal susitarimą

DR. F. V. KAUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1407 So. 49th Court, Clecro Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitaria.

DR. TERESE KAZLAUSKAS VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE 9753 W. 143 Street Orland Park, Ill. 60462 Tel. 349-0887 Valandos pagal susitarimą

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1443 So. 50th Avenue, Clecro Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakar. Išskyrus trečiadienius šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

DR. WALTER J. KIRSTUK (Lietuvis gydytojas) 3925 West 59th Street Val: pirmad., antrad., ketvirtad., ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS GYDYTOJA IR CHIRURGAS KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE MEDICAL BUILDING 7156 South Western Avenue Valandos: Kasdien nuo 10 val. rytą iki 1 val. popiet. Ofiso telefon. 7-1168 Resid. telefon. 239-2919.

DR. J. MĖSKAUSKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė vidaus ligos 2454 West 71st Street (71-oje ir Campbell Ave., kampas) Val: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 3 iki 7 val. p. d. Tik susitaria.

DR. ROMAS PETKUS AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA Ofisai. 111 N. WABASH AVE. 4200 N. CENTRAL AVE Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS OPTOMETRISTAS (Kalba Lietuviškai) 2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149 Tikrina akis. Pritaiko akinis ir "contact lenses"

DR. LEONAS SEIBUTIS INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA 2656 W. 63rd Street Val. antrad. nuo 1-4 popiet. ir ketv. nuo 5-7 vakare

DR. J. J. SIMONAITIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Adresas: 4253 W. 63rd Street Ofiso tel. RE 5-4410 Resid. GR 6-0617

DR. VYT. TAURAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Bendra praktika ir moterų ligos Ofisai ir rez. 2632 W. 90th St. Tel. PHSpect 8-1233

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS 2454 West 71st Street Val: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 3-5 ir 6-7 — B anksto susitaria

DR. F. G. WINSKUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 6294 S. Narragansett Avenue Val: pirm., antr., ketv. 3-5 ir 6-8, penktad. 2-5, šeštad. pagal susitarimą

Pasinaudokite Draugo "Classified" skyrumu.

Talentingus menininkus išlydint

Rugpjūčio mėn. 1 d. į Pietų Ameriką išlydime tris jaunus ir talentingus menininkus: solistus Neriją Linkevičiūtę ir Bernardą Prapuolienį iš Chicagos ir pianistę Raimondą Apelių iš Los Angeles, kurie įvairiose Pietų Amerikos valstybėse atliks dainos ir muzikos koncertų programą ten gyvenantiems lietuviams, o taip pat ir svetimtaučiams.

Šia proga apie šios misijos tikslą užkalbiname pačius kulti-

— Sakykite, Nerija ir Bernardai, kur viešėsite Pietų Amerikoje ir kada koncertuosite?

Bernardas: Chicagą paliekame rugpjūčio 1 d. Pirmas stabtelėjimas Venecuėla. Čia ir pirmieji mūsų koncertai — Caracas ir Valencijoje.

Nerija: Iš Venecuėlos pasiekiame Braziliją. Rugpjūčio 7 d. koncertuojame Rio de Janeiro ir 9 ar 10 d. Sao Paulo.

Bernardas: Urugvajuje viešėdami, koncertuosim Montevideo mieste rugpjūčio 14 ar 16 d. ir atliksime dvi skirtingas programas — vieną estradinę, kitą recitalinę. Yra galimybės pasirodyti ir televizijoje. Po to pasieksime Argentiną ir Buenos Aires mieste bus du koncertai.

— Tad kur koncertuosite lietuviams ir kur žitataučiams?

Nerija: Brazilijoje koncertuosime išskirtinai tik lietuviams. Venecuėloje ir kitur — lietuviams ir kitataučiams.

— Jūsų misijos tikslas?

Bernardas: Aplankyti tų kraštų lietuvius. Su jais susipažinti. Pasidalinti menu ir kultūrinėmis vertybėmis su tenyčiais lietuviu, kurių veikla ir meniniai ištekčiai yra riboti. Norime pasidalinti lietuviška dvasia, kuri paskatintų juos aktyvesnei veiklai.

Nerija: Be to, savo koncertais norime padėti ten veikiančioms jaunimo kongreso komitetams, LB ar kitom organizacijom sutelkti kiek galima daugiau lėšų būsimajam Trečiajam jaunimo kongresui.

— Kiemo pastangomis ši prasminga Jūsų misija įgyvendinama?

Bernardas: Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba suplanavo pačią kelionę, pažadėjo padengti mūsų kelionės pusę išlaidų.

— O kas atlygins Jums kitą pusę kelionės ir honorarą?

Nerija: Mes aukojame savo laiką, dvi savaites neapmokamų atostogų ir honorarą Jaunimo kongreso reikalams. Kitomis išlaidomis žada rūpintis R. Kasparas.

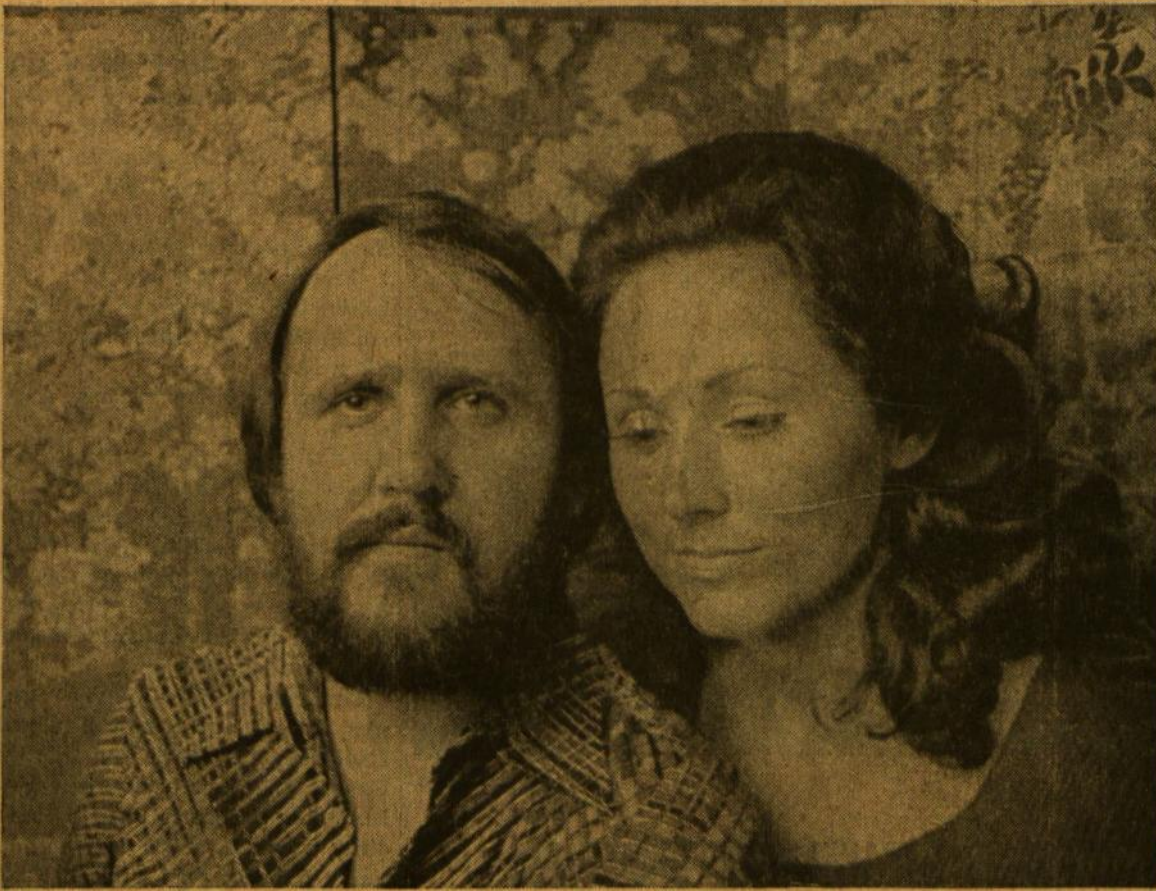
— Idomu, kodėl PLB Valdyba tokiai misijai parinko Jūsų trijulę?

Bernardas: Jaunimo kongreso rengėjai ir tų kraštų žmonių nuotaikas pažįstą veikėjai pagėidavo, kad koncertų programos būtų gyvos, įvairios, nuotaikingos, jaunatviškų polėkių, dinamiškos. Publikai patinka duetai, su vaidybiniais niuansais, pilni gyvybingumo, ne kasdieniški.

Nerija: Mūsų ši programa yra visai nauja, su vaidybinėmis atlikimo akimirkomis, tai nėra vien balsas. Paprastai dauguma solistų griebiasi vis už pasaulinių kūrinių. Mes gi pritaikome savą repertuarą prie publikos, ypač lietuvių, pagėidavimo.

— Tad gal plačiau ir apie patį repertuarą prasitartumėte?

Bernardas: Jis įvairus. Solo, duetai. Apie devyniasdešimt procentų sudaro lietuviški kūriniai. Turime estradinių ir lengvo žanro kūrinių lietuvių kompozitorių. Be to, dainuosime Mozartą ir Schubertą. Dalis dainų mano paties aranžuotų. Šis repertuaras tikrai turi didelį pasise-

Solistai Nerija Linkevičiūtė ir Bernardas Prapuolienis

Nuotr. Mary Baber

kima.

— O koks vaidmuo pianistės Raimondos Apelių?

Nerija: Ji ypač gabi pianistė profesionalė. Ji mums su Bernardu akompanuos koncertuose. Be to, ji ir viena solo pianu atliks tam tikras koncertų dalis. Raimonda skambina, giliai įsijausdama, sugeba užburti publiką. Tad jos vaidmuo šioje kelionėje ypač reikšmingas.

— Gal galėtumėte prasyti kiek daugiau apie savo pasiekimus dainos meno pasaulyje?

Nerija: Baigiau Chicagos konservatorijos kolegiją, įsigydama bakalauro laipsnį iš muzikos pedagogikoje. Balsą lavinau pas muz. A. Stephens, buvusią Lietuvos operos solistę A. Dičiūtę ir dabar pas Thomas Wikman.

Koncertavau didžioje lietuvių kolonijoje JAV ir Kanadoje. Dainavau Chicagos lietuvių operos spektakliuose, su solistais Bernardu Prapuolieniu ir Vytautu Naku buvome sudarę Jaunimo trio, kuris sėkmingai koncertavo Chicagoje, Clevelande, Detroite, Rochesteryje. Šiuo metu, kaip matote, koncertuojau su Bernardu Prapuolieniu. Dirvos suruoštame koncerte buvau viena iš laimėtojų. Atlikau Nastės rolę Dainavos ansamblio pastatytoje "Nemumas žydi" pjesėje. Jaunimo kongreso metu 1972 m. vaidinau K. Ostrausko "Kvartete", Balio Sruogos minėjime vaidinau Hortenzijos rolę "Barboroje Radvilaitėje". Na, žinoma, keletą metų dirbau su Antru kaimu.

Bernardas: Baigiau Chicagos konservatoriją — muzikos istorijos kursą bakalauro laipsniu. Illinois universitete įsigijau magistro laipsnį socialinių darbų moksle. Dirbau su jaunimu stovyklose JAV ir Kanadoje. Čia teko jaunimą mokyti lietuviškų dainų ir dėsčių lietuvių liaudies muziką Chicagos aukštesnioje lit. mokykloje. Dirbau kaip chorvedys Chicagos lietuvių operoje. Toje pačioje operoje La Traviatos spektaklyje pasirodžiau pirmą kartą kaip solistas.

Dainavimo mokiausi pas A. Dičiūtę - Trečioldienę. Teko dainuoti chore ir solo su Chicagos didžiuoju operos teatru "Lyric Opera". Šiais metais pradėjau profesionaliai dainuoti Chicagos simfonijos chore. Nesiribojau vien muzika. 1959 m. laimėjau skautų akademiškų poezijos konkursą. Dalyvavau Chicagos Meno instituto tapybos parodoje. Truputį reikiščiau ir teatre, vaidinau K. Ostrausko Kvartete, Metuose; šėkėms Ataraxijoje, Sv. Ingoje. Režisavau Micekvičiaus Vėlines 1973 m. atlikau

Jasono rolę Euripido Medėjoje Chicagos universiteto estradiniam teatre. Paskutiniaisiais trejais metais koncertuojau su Nerija ir Vytautu...

— Paskutinis klausimėlis. Ar Jus vilioja Pietų Amerikos kelionė ir kodėl?

Nerija: Noriu pažinti kraštus, žmones, o ypač lietuvius. Su jais susidraugauti, su jais pasidalinti džiaugsmu ir lietuviškos kultūros lobiais. Mes dėkingi PLB Valdybai už sudarymą sąlygų tokia misija atlikti.

Bernardas: Noriu arčiau pa-

žinti ten gyvenančius lietuvius, jų isikūrimą, vargus ir rūpesčius. Jų norą išlikti lietuviams. Noriu pagyventi su žmonėmis, praradusiais savo tėvynę, dalinai ir tautą ir pripusiais prieš svetimą kultūrą. Tikiu, kad ten rasime dar karštai degančių kibirkštelių, kurias mes savo daina dar stipriau pakurstysime degti Lietuvai.

— Dėkoju Jums, Nerija ir Bernardai, už malonų pokalbį. Linkime gero vėjo ir sėkmingos misijos išvivyvos lietuviui ir Lietuvai.

Surgis Janušaitis

KOSMOSO GARBINTOJAS

(Atkelta iš 1 pusl.)

Snaudžia tauta kasdieniškos smulkmenose, pati savo ilgesio nepažindama, bet staiga atsiranda kažkoks, kuris daugiau ir giliau jaučia ir savo užburtą pasaulį pakelia taip aukštai, kad jis matomas ir toli už tėvynės ribų. Kas amžinybės ilgesį nori pamatyti spalvose ir linijose, kas visatos artumo pajautime ieško religijos, tas turi matyti Čiurlionio meną.

Jis buvo vargonininko sūnus, ir vargonai šlama jo paveikluose. Ateik, nešime Dievui savo prašymus, nusiaukime batų, kad mūsų kojos drįstų palytėti amžinybės pievas. Būsime čia tylūs, taip tylūs, kad nė viena pienės sėklėle neatiskirtų nuo savo namų, ir mes tada pajęsimės išgirsti žvaigždžių melodijas.

Didi yra amžinybės mintis, bet nė vienas nėra jos suvokęs. Kas joje yra gyvenęs, tas žino, kad negalima daryti visada tik tai, kas aišku, ir žūti savaime kely yra lengviau ir saldžiau, negu sustingti svetimos rankos nulygintame takelyje.

Dantė yra pasakęs, kad išmintingasis yra tas, kuris atmeta mažus dalykus, kad įžvelgtų amžinybę. Čiurlionis iš viso neturi mažų dalykų, jis su Dievu kalba be tarpininkų, jis atsisotija tiesiai prieš Dievą ir sako: "Čia aš esu, aš esu žmogus, bet negaliu pasilikti vienas, jei manęs nepaimitum už rankos, turėčiau šokti į bangas". Ir paveikluose Dievo rankos artumas verčia jį ekstazėje garbinti ir džiūgauti (paveikslas Allegro arba Scherzo), bet kai ranka atsitolina, kūrėjas lieka vienišas, ir tada keičivį apima siaubas (paveikslas "Kryžius").

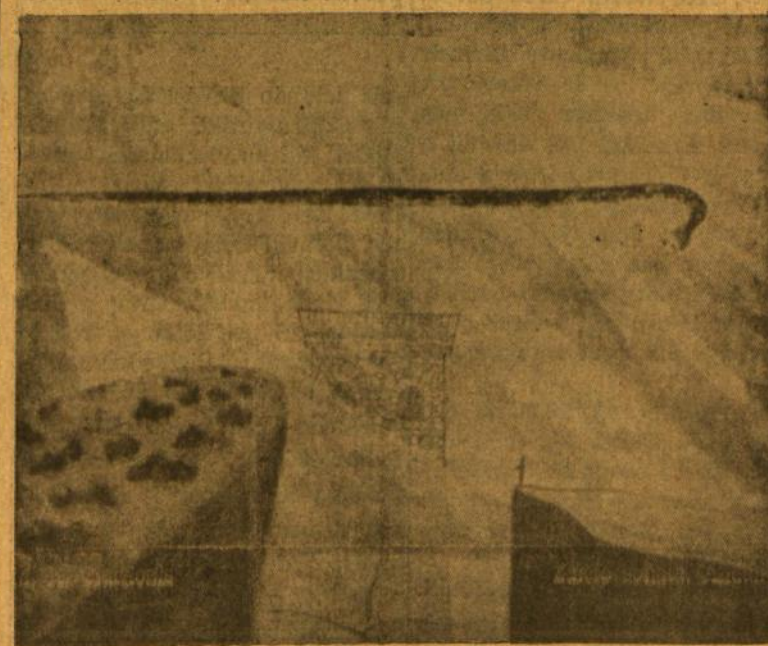
Gyvename, kad nugalėtumėm piktą gaivalą savyje. Bet Čiurlionyje piktumo iš viso nebuvo. Ir, gal būt, todėl jam, kuris taip asiringai troško atsiliepti ir paramos, kuris rankų uždėjimu, kaip senieji žyniai, pajęgė numalšinti skausmą, beveik

negalėjo rasti tokių, kurie jį suprastų.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis gimė Varėnos miestely, anuometinėj Vilniaus gubernijoje 1875 m. Pirmiau visa ko jis gyveno garsuose ir, būdamas tik trylikos metų, jau komponavo. Jis baigė Varšuvos konservatoriją 1900 m. Visata jam atrodė muzikos kūrinys, ir kiekvieną žmogų, kiekvieną daiktą, kiekvieną augalą, kiekvieną lietaus lašą ir net pačią saulę jis girdėjo skambant.

Tokia muzika, kaip Dantė mums sako, tik dangaus aukštesnėse sferose pasitiks palaimintuosius. Bet ar negali atsitikti taip, kad, sakydam, kartais dangaus sferų gyvenimojos bent trumpą laiką užklysta pas mus, kaip vienintelis girdintysis tarp kurčiųjų kaip šviesiaregis tarp aklytų, kad ir kurteji ir aklytieji kai ką pajustų iš to pasaulio, kurio vartai jiems ilgal arba ir visai liks neatidaryti.

Baigęs Varšuvos konservatoriją, jis 1901 m. išvažiavo pastobulinti Leipzig konservatorijoje. Čiurlionis

M. K. Čiurlionis

TOMAS KURŠYS

PRO SNAIGIŲ UŽUOLAIDĄ

Praskleisčiau tau snaigių užuolaidą

Mėlynos akys

Pro lango kvadratą taip žvelgia liūdnai,

ilgesingai.

Atneščiau tau kalnus — gėrėkis... Nė žodžio

nesakius,

į tylinčių erdvę žengi. Baltą mirazą.

Sninga...

Ištirpsi erdvėj, O veidu bėgs snaigių šešėliai.

Žymės tavo kelią medžių ir bokštų azūras...

Kraštelį baltosios užuolaidos vos tepakėlei.

Pro mirgantį lango ekraną —

dvi mėlynos akys žiūri.

ŠVIESOS BALADĖ

Nebuvo kūno.

Tik neryškus švytėjimas.

Taip spindai erdvėj

Besvorė žvaigždės šviesa.

Nebuvo žodžių.

Taip iškalbinai tylėjai,

Tarytum tavų

Sukaupta amžinybė visa.

Panėrei rankas

Į tyliai banguojančią tamsą.

Prie veido

Lėtai rieškuočiom pakėlei.

Dar aš nežinau,

Ką savo tylėjimu lemsi.

Tik žaidžia

veide šviesiame šešėliai...

pakėlęs galvą virš vandens

žiūrėk dienos akim —

atplauks

kas atmintų ilgai gyvens

ir užtančių balsu

paklaus:

ar aš dar aš ar tylumai —
pro šnarantių smilčių
balsus...

paskui kalbėdamas prasmę
o senis bėgs miškais
baisus

išeik Strazdelį
į laukus ir nusijuok
atmetęs ilgus plaukus

giedos visi aplinkui
paukščiai

ir vienas
keistas toks
su dantimis

o dulkės
varko raudonos
ant skvernų

IV

lėbas Dievuli
pabėgau nuo jų
lavęs nepažįsta

tu keistas tikrai
taip — greitai
pražūsim...

aš vėl tave šiandien
išdrožiau — mažesni
lyg išdavystė

gyvensi sakiau — ilgai...
šešėlių augmenija tamsoje
šlamės Tėve mūsų

lyg beprasmis keistas
kankinys

žiūri žemė į save
apuokų akimis

kam gyvenimą
bū t i m rašai

ma matyti, kaip Čiurlionio paveikluose, nors jis niekad net nebuvo galvojęs iliustruoti Dantę. Bet, žiūnigaikštis Michailas buvo girdėjęs jį grojant ir supratus, kad šiuo atveju neduoti tokiam pinigų, reikėtų užsitikrinti sau vietą viename iš Dantės pragaro ratų. Tapyba Čiurlionis pradėjo užsiminti, kai jau buvo žinomas kaip pianistas ir kompozitorius. Nuo 1906 iki 1907 m. jis lanko Varšuvos meno mokyklą, bet mokykla jo nepatenkina. 1906-1907 metais jis keliauja po Europą ir, apsigyvenęs Vilniuje, intensyviai atsideda vien meno kūrybai. Tais savo gyvenimo paskutiniais penkeriais metais ir nupiešia daugiausia savo paveikslų (apie 220). Jis gilinasi į gamtos ir matematikos šakas, į astronomiją, skaito storas psichologijos knygas, studijuoja istoriją, Rytytų tautų religiją, sunku tiesiog apžvelgti jo dirbamą darbą. Jį žavėjo Kanto minčių aštrumas, Nietzsche's saulės kultos ir kasdienybės paskelbtoji kova, Dostojevskio nuolankumas, Hofmanno šelstanti fantazija. Tačiau mylimiausias jo rašytojas buvo Dantė. Dantės dieviškųjų pakopų niekur taip aiškiai negali-

nis vertėsi nepavydintomis privačiomis pamokomis, ir lėšų keliauti į užsienius būtų neužtekę. Bet, žiūnigaikštis Michailas buvo girdėjęs jį grojant ir supratus, kad šiuo atveju neduoti tokiam pinigų, reikėtų užsitikrinti sau vietą viename iš Dantės pragaro ratų. Tapyba Čiurlionis pradėjo užsiminti, kai jau buvo žinomas kaip pianistas ir kompozitorius. Nuo 1906 iki 1907 m. jis lanko Varšuvos meno mokyklą, bet mokykla jo nepatenkina. 1906-1907 metais jis keliauja po Europą ir, apsigyvenęs Vilniuje, intensyviai atsideda vien meno kūrybai. Tais savo gyvenimo paskutiniais penkeriais metais ir nupiešia daugiausia savo paveikslų (apie 220). Jis gilinasi į gamtos ir matematikos šakas, į astronomiją, skaito storas psichologijos knygas, studijuoja istoriją, Rytytų tautų religiją, sunku tiesiog apžvelgti jo dirbamą darbą. Jį žavėjo Kanto minčių aštrumas, Nietzsche's saulės kultos ir kasdienybės paskelbtoji kova, Dostojevskio nuolankumas, Hofmanno šelstanti fantazija. Tačiau mylimiausias jo rašytojas buvo Dantė. Dantės dieviškųjų pakopų niekur taip aiškiai negali-

ma matyti, kaip Čiurlionio paveikluose, nors jis niekad net nebuvo galvojęs iliustruoti Dantę. Bet, žiūnigaikštis Michailas buvo girdėjęs jį grojant ir supratus, kad šiuo atveju neduoti tokiam pinigų, reikėtų užsitikrinti sau vietą viename iš Dantės pragaro ratų. Tapyba Čiurlionis pradėjo užsiminti, kai jau buvo žinomas kaip pianistas ir kompozitorius. Nuo 1906 iki 1907 m. jis lanko Varšuvos meno mokyklą, bet mokykla jo nepatenkina. 1906-1907 metais jis keliauja po Europą ir, apsigyvenęs Vilniuje, intensyviai atsideda vien meno kūrybai. Tais savo gyvenimo paskutiniais penkeriais metais ir nupiešia daugiausia savo paveikslų (apie 220). Jis gilinasi į gamtos ir matematikos šakas, į astronomiją, skaito storas psichologijos knygas, studijuoja istoriją, Rytytų tautų religiją, sunku tiesiog apžvelgti jo dirbamą darbą. Jį žavėjo Kanto minčių aštrumas, Nietzsche's saulės kultos ir kasdienybės paskelbtoji kova, Dostojevskio nuolankumas, Hofmanno šelstanti fantazija. Tačiau mylimiausias jo rašytojas buvo Dantė. Dantės dieviškųjų pakopų niekur taip aiškiai negali-

nis vertėsi nepavydintomis privačiomis pamokomis, ir lėšų keliauti į užsienius būtų neužtekę. Bet, žiūnigaikštis Michailas buvo girdėjęs jį grojant ir supratus, kad šiuo atveju neduoti tokiam pinigų, reikėtų užsitikrinti sau vietą viename iš Dantės pragaro ratų. Tapyba Čiurlionis pradėjo užsiminti, kai jau buvo žinomas kaip pianistas ir kompozitorius. Nuo 1906 iki 1907 m. jis lanko Varšuvos meno mokyklą, bet mokykla jo nepatenkina. 1906-1907 metais jis keliauja po Europą ir, apsigyvenęs Vilniuje, intensyviai atsideda vien meno kūrybai. Tais savo gyvenimo paskutiniais penkeriais metais ir nupiešia daugiausia savo paveikslų (apie 220). Jis gilinasi į gamtos ir matematikos šakas, į astronomiją, skaito storas psichologijos knygas, studijuoja istoriją, Rytytų tautų religiją, sunku tiesiog apžvelgti jo dirbamą darbą. Jį žavėjo Kanto minčių aštrumas, Nietzsche's saulės kultos ir kasdienybės paskelbtoji kova, Dostojevskio nuolankumas, Hofmanno šelstanti fantazija. Tačiau mylimiausias jo rašytojas buvo Dantė. Dantės dieviškųjų pakopų niekur taip aiškiai negali-

ma matyti, kaip Čiurlionio paveikluose, nors jis niekad net nebuvo galvojęs iliustruoti Dantę. Bet, žiūnigaikštis Michailas buvo girdėjęs jį grojant ir supratus, kad šiuo atveju neduoti tokiam pinigų, reikėtų užsitikrinti sau vietą viename iš Dantės pragaro ratų. Tapyba Čiurlionis pradėjo užsiminti, kai jau buvo žinomas kaip pianistas ir kompozitorius. Nuo 1906 iki 1907 m. jis lanko Varšuvos meno mokyklą, bet mokykla jo nepatenkina. 1906-1907 metais jis keliauja po Europą ir, apsigyvenęs Vilniuje, intensyviai atsideda vien meno kūrybai. Tais savo gyvenimo paskutiniais penkeriais metais ir nupiešia daugiausia savo paveikslų (apie 220). Jis gilinasi į gamtos ir matematikos šakas, į astronomiją, skaito storas psichologijos knygas, studijuoja istoriją, Rytytų tautų religiją, sunku tiesiog apžvelgti jo dirbamą darbą. Jį žavėjo Kanto minčių aštrumas, Nietzsche's saulės kultos ir kasdienybės paskelbtoji kova, Dostojevskio nuolankumas, Hofmanno šelstanti fantazija. Tačiau mylimiausias jo rašytojas buvo Dantė. Dantės dieviškųjų pakopų niekur taip aiškiai negali-

sukurtuose paveikluose pastebime tas pačias formų problemas, kuriomis buvo užsiėmę prancūzų modernistai ir apie kuriuos Čiurlionis nieko nežinojo. Jo sfumato primena Leonardo paveikslus, bet jis buvo toks neturtingas, kad galėjo pirkti tik pačius pigiausias dažus, ir, jau dvidešimčiai metų praėjus po jo mirties, paveikslai pradėjo prarasti savo švelnų žėrėjimą. Dauguma jų, panašiai kaip gyvos būtybės, užgeso. Kaip labai jis rūpinosi formų problemomis, liudija daugelis užsilikusių škieų, pvz., Šaulio atstumas tarp šovėjo ir paukščio škieuose visada kitoks. Daug Čiurlionis galvojęs, kaip surasti čia nuotolį, kuris išreikštų didžiausią įtampą, bet kompozicija jau iš karto buvo baigta. Jo paveikslų faktūrą būtų galima sulyginti su Van Gogh'u, tik Čiurlionio spalvos švelnesnės: kur jos užsilikusios, jos tiesiog skais-tina žiūrova.

Čiurlionis savo darbuose nepažino poilsio. Jis organizuoja chorą, harmonizuoja lietuvių liaudies dainas, bet jos chromatiško persotinimo, sunkiai dainuojamos. Pajutęs savo lietuvių kalbos žinojimo trūkumus, jis studijuoja jos dėsnius, ima lietuvių kalbos pamokas pas gerai kalbą mokančią ir gražią Sofiją Kymantaitę, kuri dar mūsų dienomis laikoma viena iš geriausių lietuvių kalbos žinovų ir mėgiama rašytoja. (Jos "Aušros sūnūs" su dideliu pasisekimu pastatyti ir mūsų latvių valstybiniame teatre). 1909 m. Čiurlionis ir Kymantaitė susituokia ir išvažiuoja į Petrapilį, tikėdamiesi didmiesty rasti platesnio atgarsio savo kūrybai. Bet likimo nebuvo lemta šiems dviem žmonėms sukurti savo gyvenimo stilių. Sofija Kymantaitė buvo talentinga, apdovano-ta ir nuostabią graži, bet per daug jauna, kad jau tada, per du trumpus metus, suprastų savo vyro kosmiškai mistinį pasaulį. Petrapi-ly Čiurlionis susipažįsta su žymiais rusų menininkais. Ir kaip anksčiau išstatė savo paveikslus Varšuvoje, ir Vilniuje, taip dabar dalyvauja parodoje Petrapi-ly, Maskvoje ir Krokuvoje, visur laimė-damas didelį pripažinimą. Bet po parodų vėl viskas nutyla, niekas nenori apie jį žinoti. Ligos ir netur-to šmėkla didėja.

Jo daugiausia temperos technika

Jo daugiausia temperos technika

Jo daugiausia temperos technika

(Nukelta į 4 pusl.)

Nauji leidiniai

• **AIDAI**, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6 mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuvių prancūzškai. Leidėjų atstovas žurnalas reikalams — T. dr. Leonardas Andriekus. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, O. F. M., 361 High and Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata \$12.00.

Naujasis "Aidų" numeris pradamas Augustino Rubiko straipsniu "Kunigystės ir klerikalizmo klausimu". Straipsnis yra polemiko pobūdžio, atsiliepiant į senesnius išėjusius Antano Maceinos knygos "Krikščionis pasaulyje" mintis. Čia pat žurnale jau duodamas ir Antano Maceinos atsakymas A. Rubikiui straipsniu "Aukotojas ar seniūnas?" Kiekvienu atveju tai yra idomus ir aktualus dviejų teologų pašnekesys.

Du poezijos puslapiai šį kartą skirti Vinco Kazoko naujiems eilėraščiams. Poetas gyvena Australijoje ir mūsų šlykštėje spaudoje yra labai retas svečias. Nauji jo eilėraščiai šį sykį poezijos mlytoles labai maloniai suteikia. Tokie, kaip "Gyvenimas ir žemė", liudija Vinco Kazoko žodžio ir temos gerą sudymą.

Beletristikos pasigendantys šį kartą bus patenkinti K. Barėno novele "Grigaliaus religijos". O menai skirtieji žurnalo puslapiai puošiasi Australijoje gyvenančio dailininko Adolfo Vaičiūčio darbais, minint jo 60 metų amžiaus sukaktį.

Pradėdama Juozo Vaišnoro MIC. ilgesnis straipsnis "1863 m. sukilimas ir dvasininkija". Raštas siejasi su vyskupo Valančiaus epocha. Tai prasminga istoriko duoklė, minint Valančiaus mirties 100 metų sukaktį, kuri okupuotoje tėvynėje, galima sakyti, buvo visai nutylėta.

Baigiamas, jau ankstesniuose numeruose ejęs, Antano Rubiko straipsnis apie žymiuosius Palestinos archeologinius šiuo metu radinius.

Apžvalginiuose puslapiuose: Žvilgsnis į JAV LB veiklą; Audronės Simonaitytės recitalas Chicagoje; Amerikos katalikai dešimtmečio perspektyvoje; Pirmoji lietuviška knyga; 1941 metų sukilimo istorija; M. Saulaitytės eilėraščiai.

• **ATEITIS**, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6. Ateitinių Federacijos leidžiamas katalikiškos-lietuviškos orientacijos žurnalas. Redaguoja kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill. 60130.

Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Žurnalo metinė prenumerata \$7.00, garbės prenumerata \$15.00.

Trumpų vedančių puslapių: Kronikos šauksmas, Bažas, Eku menizmas, Patirtis patvirtina, Stovyklos. Apie gaires mūsų atsinaujinimui rašo Adolfas Damašis, o apie šiuo metų ekumeninius uždavinius kalba kun. Povilas Dilys. Dar atsiliepiama į prof. Ant. Maceinos laiška. Ryšium su Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika duodamos mūsų jaunimo ir amerikiečio mintys. Menikų nuotraukų puslapius akcentuojami Algirdo Grigaičio darbai. Ir visa kita žurnalo medžiaga yra tiksliai apgalvota, bet neįremita į kokią nors skaitytųjų primetamą nuomonę, banguoja laisvai, tik tuščiai krantų neardydama.

• **VARPAS**, 1975 m. Nr. 13. Žurnalas tautos bei žmogaus laisvei, tautinei kultūrai ir lietuvių. Leidžia Varpininkų filistrų draugija. Redaguoja Antanas Kučys, 9032 Utica, Evergreen Park, Ill. 60642. Administruoja Titas Briškaitis, 1214 N. 16 Ave., Melrose Park, Ill. 60160.

Siame numeryje rašo: Juozas Audėnas, Kazimieras Barėnas, Vaclovas Ciziūnas, Česlovas Gedgaudas, Petras Gudelis, Algirdas Gustaitis, Jurgis Jeronimas jr., Antanas Kučys, Vincas Mačiūnas, Birutė Pūkelevičiūtė, Sofija Putvytė - Mantautienė ir Vaišdevitis Mantautas. Numeris puošiasi Dalios Rėklytės - Alekšienės (viršelis), Česlovo Janušo, Janinos Monkutės - Marks, Antano Dimžio ir Vlodo Vildžiūno meno darbų nuotraukomis.

Naujame "Varpo" numeryje ypatingas dėmesys skiriamas Lietuvos himno autoriui dr. Vincui Kudirkai. Tos temos jautrus vedamasis yra čia parašytas paties redaktoriaus Antano Kučio. Iš "Draugo" kultūrinio priedo perspausdinamas puikiai parengtas Vinco Maciūno straipsnis "Lietuvos himno istorijos bruožai". Ir kituose "Varpo" straipsniuose daug idomios ir aktualios medžiagos, liedančios lietuvių tautos praeitį ir šios dienos gyvuosius rūpesčius. Tarp straipsnių ir prozos, nemažai įsiterpia ir poezijos, ją rašančių išsiviję ir paimtų iš pavergtos Lietuvos periodinės spaudos. Ypač šį kartą apstu naujų knygų recenzijų. Recenzuojamos knygos šių autorių: Pr. Naujokaičio ("Lietuvių literatūros istorija"), Bronio Rallos, kolektyvinė knyga

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1975 m. rugpjūčio mėn., Nr. 7-8. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys. Administruoja Petras Kleintotas, SJ. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata \$6.00.

Prel. Pr. Juras rašo apie Valančiaus veiklos aidus šventaisiais metais, o J. Prunskis įtikinėja, kad senatvė — tai dar ne karstas. J. Venekas, SJ, pristato Vokietijos stebukladarį — Konradą Adenauerį. Vytautas P. Zubas pasakoja įspūdžius iš Okeanijos. Puikių eilėraščių puslapi pateikia Danguolė Sadaunaitė. Marga ir idomi įprastinių skyrių ir kronikinė medžiaga. Numeris papuoštas Romo Bartuškos nuotraukomis.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1975 m. gegužės mėn., Nr. 5. Leidžia A. Skirius. Redaguoja redakcinė komisija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029. Metinė prenumerata \$10.00.

Momentui aktualus vedamasis — "Tolerancijos ir sutarimo". Išskirtinis dėmesys teikiamas solistui Arnoldui Voketaičiui, o taipgi ir Chicago Lietuvos operai. Ypač gerai paruoštas straipsnis yra dr. Jono Griniaus apie lietuviškuosius kryžius. Akį traukia ir kita žurnalo medžiaga, juo labiau, kad ji visur palidima ryškiais nuotraukomis.

• **AKIRACIAI**, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6. Atviro žodžio mėnraštis. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Leidžia Viewpoint Press, Inc. Redakcijos ir administracijos adresas: 6521 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$6.

Visuomenines, politines ir kultūrinės temas gvildenantis leidinys. Su vienokiomis ar kitokio-

M. K. Ciurlionis (1875-1911)

"Balyš Sruoga mūsų atsiminimuose", dr. Br. Kaslo, Stasio Ylos, Liudo Dovydeno, A. Kairio, Juozo Ereto ir kt. Gražu, kad tiek dėmesio skiriama lietuviškajai knygai. Beveik visos recenzijos nekieno nepasirašytos. Tai, tur būt, jas reikėtų priskirti paties redaktoriaus plunksnai. Deja, daug kur jose pasigendama gilesnio literatūrinio žvilgsnio, tenkinantis tik mėgėjiškais, viskuo besidžiaugiančiomis arba nesiminėmis pastabomis. "Varpui, kaip žurnalui, čia reikėtų truputį pasistiebi, žinant, kad vidutiniškumą vidutiniškai aprašant, o net ir pagiriant, rašto kultūrai nepatarnaujama.

"Gyvenimas ir idėjos" skyriuje apstu poleminių ir kitokių mūsų šiandieninį bruzdėjimą užgriebiančių akimirku.

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1975 m. rugpjūčio mėn., Nr. 7-8. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys. Administruoja Petras Kleintotas, SJ. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata \$6.00.

Prel. Pr. Juras rašo apie Valančiaus veiklos aidus šventaisiais metais, o J. Prunskis įtikinėja, kad senatvė — tai dar ne karstas. J. Venekas, SJ, pristato Vokietijos stebukladarį — Konradą Adenauerį. Vytautas P. Zubas pasakoja įspūdžius iš Okeanijos. Puikių eilėraščių puslapi pateikia Danguolė Sadaunaitė. Marga ir idomi įprastinių skyrių ir kronikinė medžiaga. Numeris papuoštas Romo Bartuškos nuotraukomis.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1975 m. gegužės mėn., Nr. 5. Leidžia A. Skirius. Redaguoja redakcinė komisija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029. Metinė prenumerata \$10.00.

Momentui aktualus vedamasis — "Tolerancijos ir sutarimo". Išskirtinis dėmesys teikiamas solistui Arnoldui Voketaičiui, o taipgi ir Chicago Lietuvos operai. Ypač gerai paruoštas straipsnis yra dr. Jono Griniaus apie lietuviškuosius kryžius. Akį traukia ir kita žurnalo medžiaga, juo labiau, kad ji visur palidima ryškiais nuotraukomis.

• **AKIRACIAI**, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6. Atviro žodžio mėnraštis. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Leidžia Viewpoint Press, Inc. Redakcijos ir administracijos adresas: 6521 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$6.

Visuomenines, politines ir kultūrinės temas gvildenantis leidinys. Su vienokiomis ar kitokio-

ŽMONĖS NEPAKELIA DEFORMACIJOS

(Atkelta iš 2 psl.)

nistraiciniame, valstybiniame ir šeimyniniame gyvenime". Jūs galite įsivaizduoti? Ir šeimyniniame gyvenime!.. Tai yra storžieviškumas ir prievarta" Tai yra vienas punktas. Dabar, antaras punktas — kaip ugdomas rusiškasis žmogus, ant ko yra pastatyta rusiškosios moralės visi pagrindai. Ant ko pastatyta? Ir iš ko gamasi ta moralė, kuri ant svetimo laivo, esant svetimuose vandenyse, pabėgusį vergą nori susigrąžinti, su falsifikudami duomenis apie tą vergą ir apšaukdama jį, kad jis yra ne politinis bėglys, bet kriminalistas, kuris apvogė manė.. Atiduokite man jį! Tai štai nuo ko priklauso ta klaidi moralė, kuri persunkta nuo pat vystyklų iki pat mirties Gulago salyno imperijos ir imperatorių dvasia. "Visos administracinės šakos įteiktos piliečiams jau nuo lingės įsisavintu visokios rūšies neteisingumu!" Visos administracinės šakos, ar tai būtų šlavėja, ar tai būtų paprastas koks nebūt įrankių išdavėjas fabrike, ar tai būtų to fabriko direktorius, ar tai būtų teismas, ar tai būtų milicija, ar tai būtų KGB, ar tai būtų NKVD, ar tai būtų Kremliaus grieitinėlė, Suslovas ir visi į jį panašūs. Visos administracinės šakos įteiktos piliečiams jau nuo lingės su gliai įsisavintu neteisingumu. Ir čia galim užversti knygą ir pasakyti "amen". Štai viena moralė maždaug apibūdinta. Ne mano apibūdinta, bet kilnaus ruso apibūdinta. Čaadajevo. Anais laikais, 1848-taisiais metais. Kuris taip pat buvo apšauktas kuo? Ogi — bepročiu! Ir kurį du mėnesius tikrinio specialiai pasiūstas gydytojas. Kad galėtų nuplauti purvus nuo savo veido. Kas?

Rusiškoji, aukštoji Intelligentija, visuomenė. Caro sostas. Ir tas žmogus, jausdamas baisų skausmą širdyje, kadangi jis matė tą baisų pavimą... Puvimą, kurį visomis jėgomis skleidė Kremlius, ar Peterburgas, tas nesvarbu, kur besėdėtų, jie skleidžia vieną ir tą patį.. Reikia, jįsai stojo ir garsiai pasakė visiems: "Nemelnokim! Mes esame kažkas tokio nesuprantamo, pasidarykime rusais tauriais, aš kalbu tai, mylėdamas savo rusų tautą, savo rusų kalbą, savo rusišką prigimtį. Bet aš jos nepriimu taip kaip ji man pateikia despotų, o aš ją noriu padaryti švelnesnę, tauresnę, kilmingesnę ir pasikelti iš tikrųjų į žmoniškumo aukštumas iš klaidios rusiškos gyvenimo pelkės..." Tai o, matote, taip maždaug trumpai..

Kor.: Tai primena vieną seną diskusiją, kuri vis dar čia, mūsų emigracinėje visuomenėje, kartais iškyla. Klausimas suformuluotas maždaug taip: "Nuo ko mes bėgom — nuo ruso, ar nuo komunisto?"

K.: Mes bėgom nuo ruso. Taip. Kadangi rusas atnešė mums anais laikais Muravjovą.. Peterburgas atnešė mums

mis leidinio straipsnių išvados galima sutikti, galima ir nesutikti, tačiau vienos rūšies nuodėmių mėnraščiu atleisti negalima. Būtent — per mažo paisymo lietuvių kalbos gramatikos, sintaksės ir rašybos taisyklių. Tik vieną kartą mėnesyje išleidamas, 16 psl. leidinys, rodos, pakankamai turi laiko savo puslapius apvalyti nuo akį nuolat reizančių lietuvių kalbos ir rašybos klaidų. Dabar skaitai žmogus kiekviename numeryje to "drausmės sargyboje" besėdinčio "Akračių" šunelio vedamuosius, o eilutės kauktė kauktė rašybos klaidomis. Žinoma, nėra lengva šunį išmokyti gramatikos ir sintaksės... Bet vis dėlto..

KOSMOSO GARBINTOJAS

(Atkelta iš 3 psl.)

veiklą būtų galima pavadinti tiesiog lietuvių tautos siela.

Apie savo tapybą Ciurlionis pats nekalbėjo. Jis neturėjo laiko ją vertinti ir įvertinti. Jei kokiam nors žiūrovui paveikslas patiko, jis, lygiai kaip ir Van Goghais, jį tam padovanojo. Ir taip daug jo paveikslų išbarstyti nežinomose rankose. Grožio ir begalybės demono apsestas, jis ketveriais paskutiniaisiais savo gyvenimo metais nieko daugiau neveikė, tik piešė.

Mums, žemės nykštukams, dangus nuo žemės atskirtas ir juo kasdieniškesni mes, juo aštriau ši riba jaučiama. Šešias dienas gyvename žemei ir septintą kartas nuo karto truputį pagalvojame apie dangų. Bet Ciurlionis peržengė šią ribą, kaip gėles jis iš dangaus skynė žvaigždes ir žaidė su mums nematomais perlais jūros dugne.

Ciurlionio paveiksluose yra tas pats ritmas, kuris sukasi ir virpa Dantės Rojuje. Visada jam, kaip ir Danteli, buvo visur judesys ir muzika. Viskas skamba ir bėga, keičiasi diena ir naktis, šiluma ir šaltis, sausra ir lietus, gėris ir blogis. Čia yra tai, ką sanskritu kalboje vadinama "vivaztha" — amžinasis virpulis.

Jo jausmai skambėjo, jo garsai turėjo spalvas, ir jo spalvos kirė eilėraščius. Kiekvienas garsas jam vaizdavo skirtingą spalvą, ir šiuo atveju kultūros pasauly jom artimiausias yra Skriabinas, kuris argi garsų akordus matė atskiromis spalvomis.

Dideles platybes jis apima paveiksluose, bet muzikoje, savo ezo teriškuose preliuduose simfoniniuose poemose "Jūra ir toklame pačiame "Miške" jis sprendžia impresionistiskas mintis, maldauja ir laukia, kada didysis apreiškimas nusileis į jį. Slama amžinybės bangos, byra sutrumptinti klausimai kaip žvaigždėti lašai, verkia disharmonija, nes atsakymo niekas nežino: aukso til-

tas, viename krante pradėtas, pasilieka kybantis ore. Bepratybės debesy s arteja.

Jo melancholiškai daimoniškoji muzika, kėliom dešimim metų pralenkusį savo laiką, artima Chopinui, Skriabinui, bet dar artimesnė jo paties irracionaliajai būtybei. Yra tokių žmonių, kuriems Dievas yra labai mažai davęs, rodos, Dievas pamiršęs juos apdovanoti gyvenimo eiga būtinomis galiomis. Bet yra ir tokių žmonių, kuriems yra duota labai daug — toks buvo Ciurlionis. Indas, kurį vadiname žmogaus kūnu, nepajėgia atlaikyti per daug didelės įtampos srovės — jis lūžta, kaip lūžo Ciurlionis, vos pasiekęs tik 35 gyvenimo metus. Beprotis — sakė žmonės, bet amžinosios sferose jis priklausė mums.

Kaip savotiškas nujautimas, atrodė, yra jo paskutinis paveikslas "Kapinės", kur nėra tradicinių krikščioniškosios Bažnyčios kryžių, bet tie ypatingieji lietuvių kryžiai baltoje vasaros prieblandoje vadina kelevį pas save, o horizonto pakrašty žėri ryto aušra.

1910 m. jo galvos skausmai padarė nebeįpakeliami, o garsų ir spalvų maišai stipresnė negu kūrejo valia. 1911 m. kovo 28 d. (tąs pačiais metais kaip ir Porukas) jis miršta nuo kraujo išsiliejimo į smegenis psichiatrinėje ligoninėje. Jį palaidojo Vilniaus kapinėse ir, rodos, jau todėl vien yra suprantamas lietuvių nepalaužiamas ryžtas atgauti šį miestą, nes Ciurlionis savo tautai yra atidavęs varžus ne tik į Europą, bet ir į amžinumą. Teisingai sako Richardas Rudzitis, Ciurlionio kosminio pasaulėvaizdžio suvokėjas: "Ciurlionis palikęs ir mums gyvenimams savo ugnies dvasią, neužmirštamąjį, liepsnojantįjį kvietimą — ieškoti amžinojo grožio, ieiti į pasaulį, sutirpti jame ir pakilti dvasia". (Pripažintojai ir kovotojai, 207 p.).

Is latvių kalbos vertė A. Blt.

Muravjovą. Kas atnešė Suslovą? — Maskva! Nu, man atrodo, nėr ko aiškinti... Aš tik nenoriu užgauti rusų — tų rusų, kurie yra padorūs rusai! Tai yra Sacharovas, tai yra Solženicinas, tai yra kiti. Už žmoniškąją Rusiją aš visomis jėgomis, gatavas paguldėti galvą!

Jeigu Rusija bus iš tikrųjų Rusija kaipio tokia, savo etninės ribose, mes turėsime gerą kaimyną, prieš kurį nereikės drebėti! Sibiro, Kaukazo, Euro-

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA SVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUL.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAGRASTŲ KNYGUCIŲ	5.25%
\$1,000 įdėtas vienoms metams duos	6.5%
\$1,000 įdėti 4 metams duos	7.5%
\$1,000 įdėti 6 metams duos	7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinę Valdžios Apdraudą P. S. L. L. C.

CHICAGO ★★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop
Nuo \$4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 Hardtop, 6 cilindrių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mšnytų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00.

Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai patarsys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

Seniausias automobilų pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Kas, kur ir ką skaito?

Vertėja nėra rinktinė ir lengva profesija. Ji turi rasti tiksliai žodžio reikšmę, mėginti padidinti jo grožį ir atkurti visą veikalo turinį. Ji turi reikalą su žodžių žaidimais, jų papildomom reikšmėm ir santykiais.

Skirtingose kalbose žodžiai ir sąvokos turi skirtingą reikšmę. Taip vokiečių Innerlichkeit reiškia širdingumą, giliaširdiškumą; Preussentum — oriškumą — turi skirtingą reikšmę vokiečiams ir užsieniečiams. Kai kuriais atvejais vertėjai numoja ranka ir vartoja svetimą žodį. Vokiečiai įsisavino anglų fairness, prancūzų charm ir japonų harakiri, tuo tarpu japonai vartoja vokiečių Gewalt, Kindergarten, Sauerkraft, Weltschmerz, o amerikiečiai visur vartoja Ostpolitik, Okupuotoje Lietuvoje tiek daug vartojama technišku amerikiečių žodžių, netgi turinčių gerus lietuviškus atitikmenis, kad jiems išvardinti neužtektų viso puslapio.

Kai kurios kalbos neturi žodžių tam tikroms idėjom ir dainoms. Taip pvz. Burmos vyriausybė, prieš mėgindama versti užsienio literatūrą, turėjo pasirūpinti sudaryti žodžių banką 50.000 sąvokų, kuriom burmiečių kalba neturi atitikmenų. Dievas krikščionių prasme neturi atitikmens daugelyje tikybų, tuo tarpu kai nuodėmė Vakarų metafizinio supratimu kinų kalboje neturi atitikmens. Tokie diametralūs priešingumai, kaip taip ir ne, geras ir blogas yra būdingi vakariečių mąstysenai. Čigonai, kurie tesidomi tik dabartimi, labai maža skiria dėmesio rytdienai ir vakardienai, graičiai ir ateičiai.

Atogrąžų šalių gyventojai niekad nemato sniegą; jie neišgyvena pavasario vėjelį malonumo, ilgų vasaros naktų prieblandų ir auksinių rudens dienų. Vakariečiai, priešingai, neturi žodžių tūkams išsakyti nuostabiam klajoklių tautų pasauliui, kurie turi daugybę žodžių savo mylimam žirui pavadinti.

Amerikiečių MEN klubo susauktoje konferencijoje literatūros vertimams nagrinėti jo pirm. D.S. Cunningham pastebėjo, kad vienas žodis japonų atsakyme į sąjungininkų ultimatumą II-jo pas. karo metu galėjo būti dvejomai vertiamas. Iš dviejų galimybių vertėjas pasirinko vieną, kuri užtrenkė duris tolimesniems derybom. To išdava — atominė bomba ant Hirošimos.

Nepaisant sunkumų, šių dienų vertėjų dideli sugebėjimai įgalina greitą idėjų paplitimą ir jomis pasikeitima niekad anksčiau nematytu mastu. Modernioji

technika čia irgi atlieka svarbų vaidmenį. Taip pvz. UNESCO praneša, kad kinai išvystė kompiuterį, kuris per minutę išverčia 1.500 arabų ženklų į kinų kalbą. Naudodamies laserio spinduliais, rusai gali per minutę į bet kurią kalbą išversti vieną puslapį japonų teksto.

Pasaulinė knygų gamyba per pastaruosius 10 metų padvigubėjo, o išverstų veikalų skaičius patrigubėjo, kasmet pasiekdamas 50.000. Tačiau jų paplitimas yra nevienodas.

Kaip iš Jungt. Tautų bibliografinės statistikos matyti, kai kurios šalys verčia iš vertimų, o ne iš originalų. Tai nėra reta Belgijoje, Indijoje, Izraelyje; Jugoslavijoje, Kanadoje, Malazijoje, Šveicarijoje ir S. Sąjungoje.

1971 m. Islandija išleido 700 naujų knygų 100.000 gyventojų (Jie yra didžiausi pasauly knygų skaitytojai), V. Vokietija 70, Indija 5. Tais pačiais metais iš 100 naujų knygų Norvegijoje — 40 buvo vertimai; Danijoje, Izraelyje, Irane ir Kinijoje jų buvo po 20. Olandijoje, Vengrijoje, Italijoje ir Mongolijoje pasirodė po 15 vertimų kiekvienam 100 išleistų naujų knygų. Vakarų Vokietijoje vertimų buvo 11 proc., o Anglijoje tik 3 proc.

Daugiau kaip 95 proc. visų vertimų išėjo pramoniniam pasaulyje: Europoje, JAV, S. Sąjungoje ir Japonijoje. Gausūs vertimai — apskaitinai vyksta tarp Skandinavijos kraštų, Mongolijos ir S. Sąjungos (ši pastaroji spaudžia Pabaltijo tautas versti iš rusų kalbos ir propagandinę literatūrą), Indonezija iš savo buvusios metropolijos Olandijos verčia daug technines ir grožinės literatūros, o Lotynų Amerika iš ispanų ir portugalų kalbų (irgi jų buvusių metropolijų — Ispanijos ir Portugalijos).

Daugiausia vertimų atliekama iš anglų kalbos. 1970 m. iš 100 knygų — 37 buvo išverstos iš anglų. Juos seka vertimai iš prancūzų — 14, iš rusų — 11; iš vokiečių — 10. Iš skandinavų kalbų po 3 iš kiekvienos šalies, ir iš ispanų ir italų po 2; iš lotynų ir graikų po vieną. Iš likusių 13 pavadinimų 11 buvo išversta iš Rytų ir Vakarų Europos kalbų ir tik 3 iš Trečiojo pasaulio kalbų. Azijos ir Afrikos tautų politinis bei kultūrinis įnašas savo dauguma paliko pasauliui nežinomas.

Kadangi labai maža vertimų į Trečiojo pasaulio kalbas, du trečdaliai pasaulio gyventojų (jokiu būdu ne visi iš jų beraščiai) turi milžinišką kiekį vertybių įsisavinti iš knygų. Studentų skaičius

"Ramos, malonios vasaros naktys..." (Malronis) Nuotr. V. Maželis

Azijoje nuo 8.000 1945 m. pakilo iki 2,6 mil. 1972 m. Tačiau knygų leidyba nė iš tolo nepriėjo tam augimui.

Norėdama tą būklę pagerinti, UNESCO išvystė vertimų programą, į kurią įtraukta 1.500 knygų Trečiajam pasauliui. Dauguma jų — naujųjų laikų autorių. Per šeštą dešimtmetį Franklino knygų leidykla išleido 100 milijonų egzempliorių 4000 amerikiečių ir anglų autorių vadovėlių ir techninio turinio knygų arabų, persų, urdu, puštų, bengalų, malajų ir indoneziečių kalbom. Šioje srityje labai aktyvūs ir ru-

šai, 1973 m. iš rusų kalbos buvo išversta 60 knygų į arabų kalbą. Taip pat jie ruošiasi išversti ir išleisti 200 knygų į įvairias Azijos kalbas.

Amerikiečių leidyklos Azijos tautoms leidžia labai pigiom kainom mokslo knygas. Anglijos vyriausybė remia vadovėlių ir mokslo knygų pigiom kainom leidimą 75 užsienio šalyse. 1973 m. Anglijos ministeris Kenijos švietimo ministeriui įteikė dešimtamilijoninę knygą.

P. Gaučys

Kultūrinė kronika

DRAMA APIE KENNEDŽIO NUŽUDYMĄ

Nauja Tennessee Williams drama apie prez. Kennedžio nužudymą, kuri vadinasi "Raudonas velnias", turėjo būti sustabdyta Bostone po dešimties dienų dėl įvairių priežasčių. Tačiau autorius tikisi, kad ją pataisyta bus galima perkelti į New Yorką, į Broadway atelnamiam sezonui. Dramaturgas sako, kad jis niekada netikėjo į simplifistinį aiškinimą, jog Kennedžio nužudymas yra tik vieno Oswald'o šautuvo darbas. Bet šioje dramoje jis to klausimo nesvarsto, o nagrinėja 1963 metų Amerikos visuotinio nesąjaužavimo moralę, kurios dorinis nevertinumas pasirodo elėje reiškinijų, pradedant Kennedžio nužudymu, kitais nužudymais ir Indokinijos karu.

Williams tvirtina, kad ši jo drama neturi partinės politikos poodžio; ji yra socialinės dokumentacijos pobūdžio. Williams lietuviams pažįstamas iš jo veikalo "Stiklinis žvėrynas", kuris kadaise Jurgio Blekaičio buvo statomas Chicagoje. Šiuo metu autorius nesidomi erotinėmis problemomis, bet į žmogaus problemas žiūri plačiau ir giliau. Jis yra parašęs visą eilę dramų, o šiuo metu išėjo iš spaudos jo romanas — Mozė ir proto pasaulis (Moise and the World of Reason). Prieš kelerius metus Williams yra perėjęs į katalikų tikėjimą.

NEUŽMIRSTAMAS DAILININKAS

Plačių nuopelnų dail. Justinas Vienožinskis mums prisimena ryšium su jo mirties 15 m. sukaktimi. Mirė Vilniuje 1960 m. liepos 29 d., būdamas 74 m. amžiaus. Rytų aukštaitis nuo Obelių, mokėsi Mintaujos gimnazijoje, Maskvoje, Meno studijas ėjo Krokovoje, plačiai važinėdamas po Europos didžiųjų miestų meno muziejus ir susipažindamas su meno laimėjimais. Pasiš-

bos mokytojas ir direktorius Rokliškis ir Zarasuose. Suorganizavo aukštesniosios kursų Kaune, kurie išsivystė į meno mokyklą. Jos direktoriumi buvo išrinktas J. Vienožinskis. Iš tų pareigų po 1926 m. suklimo pasiitraukęs, suorganizavo savo privačią tapybos studiją. Vadovavo naujai tapybos studijai Vilniuje. Kai kurį laiką dirbo Vilniaus dailės muziejuje. Dalyvavo daugelyje meno parodų Lietuvoje ir užsienyje. Turėjo didelę įtaką į naujos mūsų menininkų kartos ugdymą. Yra sukūręs stiprių portretų, peizažų Meno ir meno kritikos klausimais nemažai rašęs įvairiuose žurnaluose.

KULTŪROS ISTORIKAS K. JABLONSKIS

Jau 15 m. sueina, kai mirė teisininkas, Lietuvos teisės ir jos kultūros istorikas Konstantinas Jablonskis. Mirė 1960 m. liepos 28 d., eidamas 68 m. Teisės studijas išėjo Maskvoje ir Kaune. 1919-1920 m. dirbdamas prie Valstybės centrinio archyvo, lankydamas dvarus, surinko nemažai archyvinės medžiagos ir knygų. Buvo Kauno apygardos teisėjas. Valstybės tarybos narys. Redagavo Baudžiamojo statuto vertimą, išvertė Šveicarijos civilinį statutą. Ypač domėjosi istorija ir daug medžiagos surinko Istorijos archyvu, vertė Lietuvos istorijos šaltinius, parašė daug istorijos studijinių straipsnių žurnaluose. Dėstė Vyt. Didžiojo ir Vilniaus universitetuose.

A. TVERAS
 LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
 Perdavimas ir taisymas
 2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

TINKAMIAUSIOS DOVANOS VASAROS IR RUDENS SEZONUI

Gėlėta nepermatomo nailono medžiaga suknėlėms, 1 jarda \$ 5.00 (Suknelėi reikia 2 1/2 jardo).

Crimplene medžiaga: lygi, su ornamentais arba gėlėta. Tinka moteriškiems paltams, eilutėms, suknėlėms, 1 jarda \$ 6.50

Labai gera vilnonė angliška vyriškai eilutei medžiaga. \$45.00

Nailoninės arba šilkinės skarelės. Viena kainuoja. \$ 2.50

Geriausios rūšies nailoninės moteriškos kojinės. 1 pora. \$ 2.50

Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų. \$10.00

Vyriški išieginiai nailono marškiniai. \$10.00

Kojinės — kelnaitės. (Tights). 1 pora. \$ 3.50

Crimplene medžiaga su blizgučiais, 1 jarda. \$ 7.50

Dirbtinė minko rudas kailis, 1 jarda. \$17.50

Sitos kainos yra su įskaičiuotu Sovietiniu maitu, reikia daddėti tik persiuntimo išlaidas. \$17.00

SPECIALUS SIUNTINYS. (1 — 1975).

8 jarda crimplene medžiagos, 5 jarda nepermatomo nailono medžiagos, 1 blizgučių, 1 vyr. išieginiai marškiniai, 2 nailoninės skarelės, 3 p. nailoninių moteriškų arba vyriškų kojinių, viskas su maitu ir visomis persiuntimo išlaidomis kainuoja. \$125.00

Primame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigų dėl tokių prekių, kurias iš čia negalima pasiūsti.

Taip pat siūlome pasiūsti arba įsigyti savo naudojimui "Olimpia" rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England
 TEL. 01-739 8734 arba 01-460 2592

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas. Reikalaukite mūsų kainoraščio, nurodykite savo pagaldavimus.

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
 CHICAGO, ILLINOIS 60632
 TEL: LA 3-8248
 (WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4%

PER ANNUM 30 months minimum \$5000 or more

PER ANNUM certificates \$5000 or more 4 year min.

PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min.

SUSITIKIMAS SU BARITONU KAZIU JAKUČIU

Naujoj plokštelėj galima pasiklausyti "Kazio Jakučio — mūsų jaunosios kartos dainininkų atstovą... žavų aktorių", atiduodantis "duoklę operinio dainininko menui" (J. Ghauda).

Jo plokštelėje išgirsite 9 lietuviškas dainas ir 5 arijas. Dainų ir arijų žodžiai surašyti atskirai.

Pasidžiaugkite šio gryno aktoriaus dainavimu, įsigydami šią naująją plokštelę dienraščio „Draugo“ administracijoje, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$6.00

Pridėkite 50 centų persiuntimui, o Illinois gyventojai mokėsi.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. FLETCHER, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak. FIRMAID. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 1/4% Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000

6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000

5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PĖLNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visus mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mūsų parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

MIDLAND SAVINGS
 AND LOAN ASSOCIATION
 4040 ARCHER AVENUE
 CHICAGO, ILLINOIS 60632
 PHONE: 254-4470

5 1/4% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

7 1/2% 4 Years Savings Certificates Minimum \$5,000.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

MOTERS PASAULIS

ALĖ SAUDARGIENĖ, Sidney, Australija

Gentyse įsigalėjusi patriarchalinė sistema skyrė vyrui dominuojančią rolę šeimoje. Toje sistemoje moteris, nešanti šeimos auginimo, priežiūros ir namų rušos našta, užėmė antraeilę vietą. Nesibaigiantys buitiniai darbai ją prislėgė, nuslopino įgimtus kovingumo ir kūrybos polėkius, kuriuos vyras išvytė, pirmaudamas primityviame genties, vėliau valstybės gyvenime. Kultūrai augant, moteris vis labiau suprato savo prislėgtą, nelygią būklę, kuri ypač sunki buvo neturtingų sluoksnių moterų, kaip ir Lietuvos ūkininkių. Moteris susiprato, pradėjo reikalauti naštos palengvinimo, lygių teisių, vienu žodžiu, išsilaisvinimo iš tūkstančių metų nešamos naštos, skirtos ant-raeiliam piliečiams.

Kovojančių feminisčių tikslas buvo ir yra iškovoti lygias konstitucines teises, lygią socialinę padėtį, lygų moralinį standartą ir darbo pasirinkimo laisvę.

Garbingoji žmonos ir motinos rolė

Moterų išsilaisvinimo kovos priešai šaukė, kad negali būti lygybės tarp moterų ir vyrų; adoptuota konstitucinė sistema ir biologiniai aspektai pastatė moterį į antraeilę vietą, liberalistės siekia suskirstyti žmoniją į dvi priešingas stovyklas — vyrų ir moterų. Tą paneigia kovojančios moterys, net ir vyrai psichologai, sociologai ir kiti rimti mokslininkai.

Evoliucijos keliu besivystanti kova inėse gerų atmainų moters statuse. Iškovojus daug teisių, prieš tai užgintų, moteris pajuto, kad ne vien vyrų gyvenimas kūrybingas. Žmonos, draugės ir motinos rolė pasidarė daug lemianti, kai kuriais atvejais ir garbingesnė negu profesionalės.

Australijoje berniukai pratinami prie namų apyvokos

Po II pasaul. karo moterys dar labiau ėmė reikštis įvairiuose darbuose ir mokslo įstaigose. Nemažas skaičius užėmė svarbius postus politikoje, kas anksčiau buvo vien vyrų privilegija. Šiandien moterų sudaro 50 proc. dirbančių už namų. Darbo sritys išsiplėtė, socialinė ir ekonominė padėtis susilygino su vyrų padėtimi. Tuo pačiu pakilo moterų pasitikėjimas savimi. Ekonominio sąlygų pagerėjimas ir platus kultūrinių vertybių paplitimas išugdė stipresnę, labiau savimi pasitikinčią asmenybę, einančią į aktyvų gyvenimą su drąsiais kūrybiniais polėkiais, neratai su sprendžiamu balsu, ir suartino priešingas lytis. Pasinaudodamos lygybe socialinėje struktūroje, moterys siekia aukšto mokslo, duoda nemažą įnašą menui ir technikai, dirba ir dažnai vadovauja švietimo ir sveikatos reikaluose. Moderniški patobulinimai šeimos auginimė ir namų apyvokos darbuose sumažino namų apyvokos darbą iki minimumo, ir moteris jau retai skundžiasi tais

pagalbos namų ruošoje ir lygybės įstatymų, pas mus, Australijoje, yra dar nemažai diskriminacijų. Konstitucinė lygybė pažeidžiama įsadarbinime ir atlyginime. Vis dar moteris skiriama žemesnei kategorijai negu tokių pat kvalifikacijų vyras; už tokį pat darbą fabrike dažnai moteris gauna mažesnę atlyginimą. Nemažai yra klubų ir barų su užrašu: "Men only".

Su tokiomis diskriminacijomis kovoja įvairios komisijos ir draugijos.

Moters lygybės komunistinis mitas

Nors ir retai, bet vis dar pasitaikančios Vakarų pasaulyje diskriminacijos moterų atžvilgiu didžiausią riksmą išsūkia komunistiniuose kraštuose, kurie pretenduoja į absoliučią lygybę ir didžiausią gerovę. Ir vakariečiai,

Saulėlėdis Michigano ežere

DŪMAIS IR KVEPALAIS LAISVĖS TROŠKIMO NEUŽSLOPINSI

Amerikiečių ir sovietų draugystė erdvėse buvo atžymėta čia žemėje, ta proga paleidžiant į rinką bendromis jėgomis sukurtą naują papirosų rūšį ir kvėpalus. Pirmuosius finansavo Phillip Morris, o antruosius — Revlon.

Dūmą, kaip medikų pripažintą kenksmingu, o ypač moterims — visai neestetiską, paliksimė ramybėje. Čia suminėsimė tik kvėpalus.

Revlon pasirūpino visu įpakavimu — buteliuku, dėžute ir užrašu (abiem kalbom), o rusų pagaminti patys kvėpalai — EPAS. Pavaidėjimas kilo iš pirmųjų raidžių — inicialų. (Eksperimentinio Proceso Apollo — Sojuz).

Kvėpalus pagamino Novaja Zaria kvėpalų fabrikas Maskvoje.

Revlon skelbia, kad Amerikoje kvėpalus tuojau išgrobstė,

kurios pagrindinį rezervą sudaro moterys". Ir praktikoje taip yra, 70 proc. fabriku darbo jėgos rezervą sudaro moterys.

Leninas suvaro moteris į fabrikus, gatvių šluoti...

Panaikines namų židinį, kaip vergovės simbolį, Leninas suvarė moteris į fabrikus, nusiuntė gatves šluoti, plytas nešioti ir kitus sunkius darbus dirbti. Taip Leninas "tikrasis moters išvadavimas" prasidėjo, panaikinus individualybę, swardžius šeimos židinį, pavertus moterį sraigėliu, be kurio negali veikti komunistinio darbo kombinatas. Ekonominė būklė dar labiau pasunkėjo: žadėti lopšeliai ir darželiai, net ir po penkiasdešimt metų, prieinami tik partijos elito vaikams ir atsilkančių vakarų delegacijų parodai. Dirbanti moteris, negalinti pasi-traukti iš darbo, nes iš vienos algos neimanoma pragyventi, savo kūdikį priversta palikti kokios senutės globoje.

Iš nedrausių nusiskundimų tarybinų moterų žurnaluose apie nevaisingą stovėjimą eilėse prie parduotuvių, apie trūkumą adatu, kablelių, sagelių, batų ir pirštinių, matyti, kad komunistinio sistema, panaikinusi moterų "vergovę", pastūmė į nepriteklių ir gyvenimą pavertė kalėjimu, komu-

vos tik spėjus į parduotuves pristatyti. Įpakavus 2½ uncijų butely, Amerikoje šis koncentruotas odekolonas kainuoja 10 dol. Tuo tarpu Rusijoje tas pats butelis — 35 rublių. (o amerikietiškas doleris Rusijoje yra mažesnis už rublį) Užklausti sovietai apie kainų skirtumą, pasakė, kad Rusijoje EPAŠ vadinamas "parfumais", atseit, kvėpalais, o JAV-ėse — tik odekolonu.

EPAS išstatytas Chicagoje Marshall Field & Co. vitrinoje, net savo išvaizda nepatrauklus — rudas, lyg arbatos skystis. Ne tai, kaip įprasta matyti vakariečių pagamintus kvėpalus ar odekolonus, peršviečiamus ir skaidrius. Rusai tą odekoloną pagamino iš rytietišku gėlių aliejų, sumaišydami su lanvenda, citrininiais augalais, prieskoniais, net sandalo medžiu ir kitkuo.

MŪSŲ TARPE

* Albina Pilipavičienė, kartu su savo vyru Alfonsu, iš Juno Beach, Floridos, praleidžia vasarą, keliaudami po Europą. Jau daugiau mėnesio kelionėje dabar yra Dubrovnikė, Jugoslavijoje, besizavėdami Adrijos Riviera. Lankėsi Lietuvoje iš Hel-sinkio pasuko į pietus; per O'andiją, Belgiją, Vokietiją Reino rpe, aplankė Belgradą, Sarajevą, Sp'į, Graikiją ir tada Egėjos jūra graikų salas. Lankėsi taipgi Turkijoje, Budapešte, Vienoje, Atėnuose. Visas gražias ir įdomias vietas filmuoja. Albina yra uoli Lietuvos Dukterų draugės narė, nuolat dosniai draugijai šelpia ir stambesnėm aukom remia.

* Iza Motekaitienė, turinti savo dainavimo studiją Chicagoje, nuolatose sekta ir lanko įvairiausių dainavimo kursų vasaros metu. Dabar kartu su savo sūnum muz. Marėgirdu lanko Wisconsin universiteto Dainavimo mokytojų pasitobulinimo vasaros kursą. Kursai labai aukšto akademinio lygio. Besidžiaugdama nuostabią gamtą ir puikiu oru, pažįsta, kad tai bus jos atostogų gražiausia iškarpa, prieš iškeliaujant pakla-joti po Ameriką per vasaros atostogas.

E. Marčulionienė Eglė, žalčių karalienė (keramika) iš dailininkės darbų parodos šį savaitgalį seselių sodyboje, Putname, Conn.

nistų partijos priežiūroje. Vakarų Europos moteris neturi suprati-mo, kaip sunku gyventi be adato, negali suprasti "išvadavimo" prasmės komunistinėje sistemoje. Tamsus, nykus komunistinio mitas iš tolo, pridengtas paslaptin-gumu, yra gražus, bet žiurpus re-alybėje.

Australijos studentai bodisi komunistinės Kinijos stovykliniu gyvenimu

Man prisimena besizavinčių komunistine sistema rinktinė grupė Sydnėjaus studentų, nu-vežtų draugiškam susipažinimui į komunistinę Kiniją, kurie sugrįžę pareiškė: "Ką gi, nepaprastai kiniečių darbštumas, įdomus jų gyvenimas, bet stovyklinis režimas, uniformuoti vyrai, vaikai ir moterys, nepriteklius ir partijos sureguliuotas gyvenimas mums būtų nepakeliamas".

Jokia sistema negali apsieiti be tam tikrų suvaržymų. Gyvenant suglaustoj bendruomenėj, turi būt atsižvelgta į kitus, lais-vės gerbimas konstitucinių tai-syklų ribose. Įstatymai ir vieša opinija garantuoja moters laisvę, kuri daugiau ar mažiau priklaus-o nuo pačios moters.

Išsilaisvinimo pagrindinis aspektas — tai asmeniškasis išsilaisvinimas. Asmeniškasis išsilaisvi-

mo procesas yra sunkus, bet gali-mas. Kai įstatymai ir vieša opi-nija nediskriminuoja, nereiškia, kad moteris yra laisva. Tol, kol ji pati savęs neišauklės sutikti pasaulį lygiomis su vyrais ir jaus-tis pajėgi atlikti savo darbą ir bū-ti juo patenkinta, tol ji nebus laisva. Save išvaduoti iš baimės, iš nesaugumo jausmo, iš bejė-giškumo ir depresijos, kuri taip dažnai užvaldo moteris, sulaukus 30-ties metų, tai yra išsilaisvini-mas. Sugebėjimas save išreikšti ir duoti geriausia, ką asmuo pa-jėgia, tai yra laisvė. Nėra svar-bus darbas, ar nesvarbus, reikš-mingas ar ne, yra tik reikalingas darbas.

Lietuvės išskirtinė veiklos sfera

Neužtenka nusimesti "bra", ar pabėgti iš namų, nuo šeimos ir pareigų. Išsilaisvinimui reikalin-gas kultūrinis subrendimas ir in-teligenčiskas pajutimas, kuris ve-da prie įsijungimo į tautos kūry-bingą darbą, nesvarbu ar kaip motina, auklėtoja, chemikė, me-dikė ar darbininkė. Kiekvienoje rolėje moteris gali nukreipti vie-niup ar kitaip politinį tautos gyve-nimą, įtaigoti parlamentarus, daryti įtaką valstybinių projektų planavimui. Lietuvos moters veiklos sfera yra išskirtinė — jos pa-reiga išlaikyti tautą gyvą ir iš-auklėti vaikus lietuviais, laisvais nuo rusų okupacinio įtaigijimo komplekso.

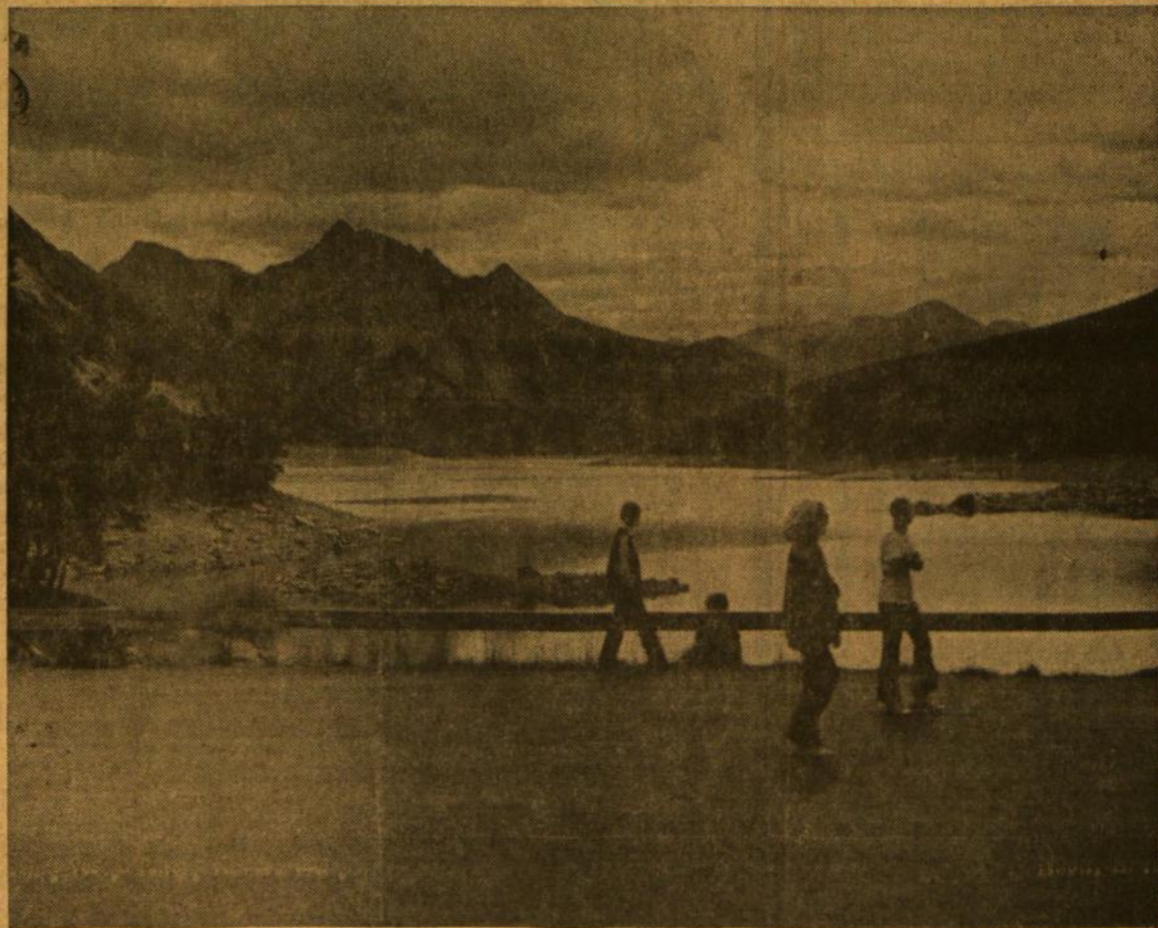
Dažnai moterys pačios kratosi valstybinio pavaldumo naštos, atsakomybės moksliniuose tyri-muose, vengia žygių, surišių su pavojais. Užklausta Elena pareiškė: "Nenoriu būti veikėja. Noriu būti režisierė; paruošti ir išvesti šeimą į gyvenimo sceną ir stebėti jų veiklą". Tai daugelio moterų maloniausias siekis. Tai tiklo pasiekimas, išsilaisvinimas iš asme-niško nepajėgumo ir mažaver-tiškumo komplekso. Kitos gi su-randa tą malonumą ir išsilaisvi-nimą politiniame, socialiniame ar moksliniame lauke. Net ir mote-ris skalbėja yra "išsilaisvinusi", jei savo darbe randa poitinį po-lėkį ir pasitenkinimą. Tikras, as-meniškasis "išsilaisvinimas", be kurio nėra abiejų lyčių harmonin-gos sugyvenimo, laiduoja laimin-gą, laisvą gyvenimą.

Vis labiau ir labiau pasaulis priklauso kultūriškai subrendusi-ai, išsilaisvinusiai moteriai. Gal netoli tos dienos, kai vyrai ims kovoti už savo "išsilaisvinimą".

MODERNIOJI EVANGELIZACIJA

Prie Notre Dame universiteto pritapusi Fides leidykla pasižymi savo pažangumu. Neseniai ji išleido naują Bernard Haering veikalą "Evangelization Today" (182 psl.). Autorius iškelia reikalą Evangelijos idėjų sklaidė-jams suprasti dabarties žmogų, modernios žmonijos pažiūras ir tai turėti mintyje, besistengiant nešti Evangelijos šviesą Nagri-nėja laiko ženklus, taikos ir tei-singumo kelius, Kristaus idealų skiepijimą moraliniame gyveni-me, atvirumą naujųjų laikų rei-kaavimams, susivokimą šio am-žiaus situacijoje ir prisiderini-mą prie dinamiškojo pasaulio, svarstė evangelizacijos metodus laisvės besiliginčiame pasaulyje. Pabaigoje išryškina vidinio su-sitaikymo ir atgalios dvasią šventaisiais metais.

Autorius yra gana progresy-vus ir liberalus. Ryškiai nusa-kęs vietines etnines kultūras pa-žiūras į poligamiją, į nevaisingą moterystę, jis daro užuominas, kad krikščionybę sklaidžiant tuose (daugiausia Afrikos) kraš-tuose, reikia atsižvelgti į vietin-ės etninės kultūros reikalavi-mus, atsiskant dalies griežtu-mo. Šios jo mintys nesiderina su tradicinėmis pažiūromis, bet lei-dinys turi Northamptono vys-kupo aprobatą.

Kalnų vėsoje karštą vasaros dieną.

Nuotr. K. A.

J. P.